

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Možnosti výchovy dětí homosexuálním párem

Vypracoval: Andrea Jakschová
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Benešová, Ph.D.
České Budějovice 2014

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou výchovy dětí homosexuálními páry. Téma práce jsem si zvolila především proto, že výchova dětí homosexuály je obzvláště citlivé téma a náchylné k tomu, aby bylo v budoucnu řešeno.

Práce je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část definuje pojem homosexualita, popisuje její jednotlivé typy, jak z hlediska pohlaví, tak z hlediska pocitů jedince. Rozebírá teorie vzniku homosexuality. Zmiňuje se též o homofobii a diskriminaci.

V další části se věnuje rodině. Zabývá se její funkcí a výchovnými znaky. V neposlední řadě se zaměřuje na téma náhradní rodinné péče, uvádí argumenty pro a proti rodičovství homosexuálních párů. Shrnuje jednotlivé právní normy v této oblasti, nejen v ČR, ale i zemích EU a celého světa.

Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou možnosti homosexuálních párů v České republice, aby se mohly stát homo rodiči, zda existují rozdíly v postoji k dítěti mezi ženským a mužským pohlavím, dále jestli lze hovořit o nějakém konkrétním modelu k otázkám výchovných hodnot v českých homosexuálních rodinách, a také jestli u zkoumaných párů existují obavy z patologických jevů u dětí vychovávaných homosexuálními páry, jako je např. šikana, násilí, alkoholismus či drogová závislost.

Pro zpracování empirické části práce byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu, technikou skupinové diskuze. Zvolen byl polostandardizovaný rozhovor, který umožňuje skloubit výhody strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru. Výzkumné šetření se týkalo třech lesbických párů a třech gay párů z mého blízkého okolí.

Získané údaje byly zpracovány metodou kódování. Zapsaný průběh diskuze byl analyzován a rozdělen do okruhů odpovídajících výzkumným otázkám. V rámci těchto oblastí byly vyzdviženy konkrétní dotazy, které posloužily k zjištění adekvátních odpovědí, které byly následně opatřeny kódy. Z těchto kódů byl posléze odvozen závěr této práce.

Výsledek práce přináší informaci o jisté formě osvěty v oblasti výchovy dětí homosexuálními páry. Pozitivní v této věci je posun od tabuizace a společenské eliminace k přijetí výchovy dětí homosexuálními páry jako nezpochybnitelné součásti

jejich života.

Dále poskytuje informaci o tom, zda gay a lesbické páry skutečně stojí o děti, ať už vlastní či adoptované.

Na základě této práce, lze říci, že gay páry i lesbické páry o děti stojí. Do jisté míry je jejich názor ovlivněn životní situací, ve které se nacházejí, například finanční. Dalším důvodem, který tuto situaci ovlivňuje je to, zda je na to připraveno jejich okolí.

Klíčová slova: rodina, lesbička, gay, homosexualita, výchova, homofobie

Abstract

The bachelor thesis deals with the education of children by homosexual couples. The theme of the work. I have chosen primarily because the education of children by homosexuals is a particularly sensitive subject and liable to make it in the future solved.

The work is divided into two parts, namely the theoretical and practical part. The theoretical part defines homosexuality, describing its different types, both in terms of gender and in terms of the feelings of the individual. It analyzes the theories of homosexuality. It talk also about homophobia and discrimination.

The next section is devoted to the family. It deals with the functions and behavioral characteristics. Finally, it focuses on foster care presents arguments for and against gay parenting couples. It summarizes the various legal standards in this area, not only in this country but also the EU and around the world.

The aim was to find out what are the options for gay couples in the Czech Republic, they can become homo parents, whether there are differences in the attitude to the child between the feminine and masculine gender, as if we can talk about a specific model to issues of educational values in the Czech gay families and also if u studied pairs are concerns of pathologies in children raised by homosexual couples such as bullying, violence, alcoholism or drug addiction.

For processing the empirical part, the chosen method of qualitative research, the technique of group discussion. Elected were semi-structured interview, which allows to combine the advantages of structured and unstructured interview. The survey covered three lesbian couples and three gay couples in my vicinity.

The obtained data were processed by the encoding. Written in the course of discussion was analyzed and divided into areas corresponding research questions. Within these areas were highlighted specific questions, which served to identify adequate responses, which were subsequently provided with codes. The following codes were then derived the conclusion of this work.

The result brings information about a form of education in the education of children by homosexual couples. Positive in this case is the shift from a social taboo elimination, the adoption of children by homosexual couples education as unquestioned part of their

lives.

It also provides information about whether gay and lesbian couples actually stands for children, either your own or adopted.

Based on this work, we can say that gay couples and lesbian couples of children standing. To some extent, their opinion is influenced by life situations in which they find as finance. Another reason that this situation affects them whether they are prepared to do their surroundings.

Keywords: family, lesbian, gay, homosexuality, education, homophobia

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 28.4.2014

.....

Andrea Jakschová

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucí mé práce Mgr. Veronice Benešové, Ph.D., za její cenné rady a připomínky. Děkuji jí za odborné vedení a čas, který věnovala mé bakalářské práci. Dále děkuji celé své rodině a mým blízkým, kteří mi byli během studia velkou oporou. Také děkuji všem respondentům, kteří se účastnili tohoto výzkumu.

Obsah

1	Pojem homosexualita.....	6
1.1	Typy homosexuality.....	6
1.2	Teorie vzniku homosexuality.....	8
1.3	Homosexuální identita.....	10
1.4	Homofobie.....	11
1.5	Diskriminace sexuálních minorit.....	11
2	Rodina.....	13
2.1	Funkce rodiny.....	13
2.2	Náhradní rodinná péče.....	15
2.3	Možnosti rodičovství homosexuálních párů.....	17
2.4	Argumenty pro výchovu dětí homosexuálními páry.....	18
2.5	Argumenty proti výchově dětí homosexuálními páry.....	19
2.6	Gay a lesbické rodiny.....	20
3	Adopce dětí homosexuálními páry.....	22
3.1	Specifika legislativy v ČR.....	23
3.2	Právní úprava v jiných zemích.....	24
4	Cíl výzkumu.....	28
	Výzkumné otázky.....	28
5	Metoda výzkumu.....	29
5.1	Technika výzkumu.....	29
5.2	Kódování rozhovoru.....	29
5.3	Otázky pro rozhovor.....	30
6	Kódování odpovědí.....	32
6.1	Ohnisková skupina 1: ženy.....	32
6.2	Rozhovor s lesbickými páry.....	32
6.3	Tabulka kódování – ženy.....	36
6.4	Závěr.....	37
6.5	Ohnisková skupina 2: muži.....	39
6.6	Rozhovor s gay páry.....	39
6.7	Tabulka kódování muži.....	43
6.8	Závěr.....	44
7	Zhodnocení výzkumných otázek.....	46
7.1	Jaké jsou možnosti homosexuálních párů v České republice, aby se mohly stát rodiči?.....	46
7.2	Existují rozdíly mezi respondenty ženského a mužského pohlaví v preferenci relevantních postojů k dítěti? Pokud ano, jaké?.....	46
7.3	Lze hovořit o obecném převládajícím modelu výchovných hodnot v českých homosexuálních rodinách?.....	47
7.4	Umocňuje registrované partnerství vztah homosexuálů?.....	48
8	Diskuze.....	49
9	Závěr.....	51
	Seznam literatury.....	53
	Seznam obrázků.....	57
	Seznam tabulek.....	57

Úvod

Společenský pohled na homosexualitu se měnil, a stále mění s vývojem společnosti. Zatímco ještě před sto lety byla homosexualita zpravidla odmítána, otevřený nadhled na homosexuální chování přinesla až druhá polovina 20. století, kdy v mnoha evropských státech byla homosexualita nejdříve dekriminlizována, a posléze začaly být právně uznávány i různé formy partnerství osob stejného pohlaví.

Otázka gay a lesbického rodičovství rozděluje českou společnost mnohem více než diskuse, které se rozvířily při schvalování registrovaného partnerství. Jen nemálo těch, kteří podporují a akceptují nějakou právní formu svazku stejnopohlavních párů, již tak přístupní nejsou, pokud jde o otázky gay a lesbického rodičovství a výchovu dětí těmito páry. Vždyť i jedním z často opakovaných argumentů proti registrovanému partnerství je právě místy až „panická“ obava, že dalším krokem, který budou gayové a lesby požadovat, bude umožnění adopce dětí.

V některých zemích existuje možnost, aby si homosexuální páry dítě adoptovaly, a dnes už mnoho dětí vyrůstá v rodinách s jednopohlavním rodičovským párem. Tato určitá revoluce v péči o děti samozřejmě vyvolává vášnivé diskuse, a to jak mezi laickou veřejností, tak i mezi odborníky. Argumenty odpůrců se soustřeďují především na fakt, že děti vyrůstající v rodinách s jednopohlavním rodičovským párem jsou ochuzené o model rodiče druhého pohlaví. Obavy se týkají také možnosti narušení sexuální identity či orientace dítěte.

1 Pojem homosexualita

Sexuální orientací se rozumí celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučné nebo převažující erotické a citové preference osob daného pohlaví. U většiny jedinců všech společností se setkáváme s heterosexuální orientací, tedy náklonností k osobám opačného pohlaví. V menšině případů udává se 1- 10 % osob v populaci s homosexuální orientací¹.

V sexuologickém slovníku je homosexualita definována tak, že se jedná o eroticko-sexuální zaměření na jedince stejného pohlaví. Pojem homosexualita byl poprvé užit v odborné literatuře v roce 1869 maďarským psychiatrem Karolem Benkertem².

Tento výraz měl nahradit pojmy jako pederastie (pohlavní zneužívání chlapců) nebo sodomie (pohlavní styk se zvířaty), pod které byla homosexualita zahrnována, a které jsou dnes vnímány jako hanlivé a nepřesné, protože označují jiné jevy než homosexualitu. Dalšími autory, kteří používali pojem homosexualita a tudíž, jej zpopularizovali, byli Richard von Krafft-Ebbing, Albert Moll a Magnus Hirschfeld³.

Sigmund Freud, používal kromě termínu homosexualita také pojem inverse, homosexuály nazýval invertovanými. V pojmu inverse homosexualita částečně splývala s transsexualitou či hermafroditismem, vedle toho Freud používal termín perverze pro označení jiných modifikací sexuality⁴. Homosexuální ženy se nazývají lesbičky, pro homosexuální muže se používá pojem gay, který byl převzat z angličtiny⁵.

1.1 Typy homosexuality

Nejznámější dělení homosexuality je na základě pohlaví:

- **ženská** (*lesbismus, sappismus*) - označuje se dle básničky Sappó žijící v 6. století před Kr. na ostrově Lesbos. Vyjadřovala v básních lásku k ženám. Podle věku

¹ WEISS, P. a kol. *Sexuologie*. 1.vyd. Praha: GradaPublishing. 2010. s. 107. ISBN 9788024724928.

² KISSACK, T. *Free Comrades: Anarchism and Homosexuality in the United States in 1895-1917*. Edinburgh: AK Press. 2008. s. 15. ISBN 97819048559116.

³ OORSTEIHHUS, H. *Sexual Modernity in the works of Richard von Kraft-Ebing and Albert Moll*. Cambridge: Journalmedicalhistory. 2012. 56 (2). s. 133-155.

⁴ DALZELL, T. *Freud's Schreber Between Psychiatry and Psychoanalysis: On Subjective deposition to psychosis*. 1.ed. London: Thomas G. Dalzell. 2011. p. 51 -52. ISBN 978-1855758834.

⁵ WEISS, P. a kol. *Sexuologie*. 1.vyd. Praha: GradaPublishing. 2010. s. 107. ISBN 9788024724928.

vyhledávaných partnerek můžeme rozlišovat *graeofilii* (staré ženy), *gynekofilii* (dospělé ženy), *parentofilii* (adolescentní dívky), *korofilii* (děti).

- **mužská** (*androfilie, uranismus, pederastie*) – podle věku partnerů opět rozlišujeme *gerontofilii* (starci), *androfilii* (dospělí muži), *efebofilii* (partneři 15 – 20letí), *pedofilii* (děti) V poslední době se prosazuje i z angličtiny převzatý termín *gayové*⁶.

Podle pocitů jedince můžeme homosexualitu rozdělit na:

- **egodystonní** – jediný druh homosexuality, který je považován za nemoc. Jedinec odmítá svou orientaci, žije v konfliktu, touží po heterosexuálních stycích, ale není schopen je uskutečňovat a svoji orientaci si přiznat. Nejsou adaptováni na skutečnost, že se svým sexuálním zaměřením liší od většiny, že homosexualita není společností zcela akceptována. Tito jedinci trpí častými depresemi a časté jsou bilanční sebevraždy⁷.
- **egosyntonní** – jedinec je se svojí orientací plně smířen, vyrovnán, přijímá ji a svému okolí ji přiznává. Jejich orientace je jim vlastní, netouží po změně, a jsou považováni za osoby zdravé. Pro proces sebezpřijetí a vyrovnání se s homosexuální orientací se vžilo pojmenování *comingout*⁸.

Americký sexuolog Kinsey v roce 1953 rozlišil šest stupňů homosexuálního chování:

- **stupeň I.** – *příležitostné homosexuální chování*. Jedinci jsou heterosexuálně zaměřeni, ale jsou schopni přijímat i homosexuální podněty, a v některých případech na ně reagují homosexuální aktivitou, která však není preferována a nemá tendenci k opakování.
- **stupeň II.** – *častější než příležitostné homosexuální chování*. Jedinci jsou heterosexuálně zaměřeni, ale schopni vždy přijímat i impulsy homosexuální; jsou vždy homosexuálními impulsy stimulováni, jsou schopni vejít v homosexuální interakci, tyto interakce opakovat, ale nemají plný pocit satisfakce.

⁶*Homosexualita v dějinách*. Europharm pharm.com. 2013. [online]. cit. [2014-02-27]. Dostupné z : <<http://www.europe-pharm.com/cz/homosexualita-v-dejinach>>.

⁷OREL M. a kol. *Psychopatologie*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2012. s. 174. ISBN 9788024737379.

⁸WEISS, P. a kol. *Sexuologie*. 1.vyd. Praha: GradaPublishing. 2010. s. 114. ISBN 9788024724928.

- **stupeň III.** – *stejně časté homosexuální jako heterosexuální chování.* Tito jedinci dosahují plné satisfakce jak v heterosexuálních, tak v homosexuálních interakcích a jejich fantazijní produkce je rovněž obojího druhu.
- **stupeň IV.** – *častější než příležitostné heterosexuální chování.* Jde o jedince převážně homosexuální, kteří mají pocit satisfakce z homosexuální interakce, jsou schopni přijímat i heterosexuální stimuly, přednost však dávají homosexuálním interakcím.
- **stupeň V.** – *příležitostné heterosexuální chování.* Jedinci jsou převážně homosexuální, jen ojediněle reagují na heterosexuální stimuly. Heterosexuálním aktivitám nedávají přednost a nevracejí se k nim.
- **stupeň VI.** – *výhradně homosexuální chování.* Jde o čistou homosexualitu nereagující na heterosexuální stimuly. Heterosexuální prvky se u těchto jedinců neobjevují ani ve fantazijní produkci⁹.

1.2 Teorie vzniku homosexuality

Homosexualita není pouhá psychická změna sexuálních preferencí. U homosexuálů byly zjištěny mnohem hlubší změny a pohlavní atypičnosti na biologické úrovni. Přes veškerou snahu odborníků a řady výzkumů nám v současné době nemůže věda poskytnout jednoznačnou odpověď na otázku, jak a proč homosexualita vzniká. O vzniku homosexuality existují zhruba 4 skupiny teorií¹⁰:

• Teorie o dědičnosti

Při výzkumu pohlavních chromozomů u mužů byla zjištěna odlišná struktura (určité specifické znaky v alelách) v oblasti dlouhého raménka chromozomu X, který získává syn dědičně od matky. V roce 1993 provedl tuto genetickou analýzu chromozomu X americký molekulární genetik Dean Hamer, který našel v úseku dlouhého raménka totožnou sekvenci nukleotidu, tedy pravděpodobný "gen homosexuality". Navázal na výzkum profesora Kallmana, který v roce 1952 prokázal, že jednovaječná dvojčata se shodují častěji v homosexuální orientaci než

⁹CAROLL, J. *Sexuality now: Embracing diversity*. 4.ed. USA: Graphicworld INC. 2010. s. 270-272. ISBN 97811118355811.

¹⁰*Jak vzniká homosexualita?*. White Media. 2013. [online]. cit. [2014-01-10]. Dostupné z:<http://www.white-media.info/jak_vznika_homosexualita.html>.

dvojčata dvouvaječná. U lesbických žen však tyto genové zvláštnosti nalezeny nebyly¹¹.

- **Teorie o vlivu vývoje lidského plodu v prenatalním období**

Podle této teorie vzniká homosexualita v prenatalním stádiu vývoje jedince. Mezi 4. – 6. měsícem vývoje plodu, kdy probíhá sexuální rozlišení centrální nervové soustavy, dojde k nevyváženosti přísunu hormonů do center zodpovědných za sexuální orientaci. Výsledkem je homosexualita¹².

V této oblasti byl významným výzkum zahájen endokrinologem Dörnerem, zhruba před 30 - ti lety. Předpokládal, že příčinou mužské homosexuality je nedostatek fetálních androgenů – mužských pohlavních hormonů v krátkém období intrauterinního života, nejspíše během jednoho týdne ve druhém trimestru¹³.

- **Teorie o vlivu výchovy a rodinného prostředí**

Po narození přistupují k biologickým předpokladům též vlivy psychosociální včetně vlivu rodiny. Tyto vlivy však mohou sehrát určitou roli pouze během raného dětství a zřejmě jen u disponovaných jedinců. Je třeba říci, že mnozí homosexuálně orientovaní muži a ženy vyrůstali v úplném a harmonickém rodinném prostředí a byli vychovávaní stejně jako jejich heterosexuálně orientovaní sourozenci¹⁴.

- **Teorie svedení**

Zvláštní okruh představ o vzniku homosexuální orientace tvoří teorie svedení. Vychází z předpokladu, že hlavní příčinou vzniku je svedení starším mužem v období dospívání. Podobné názory se někdy vztahovaly i na vznik homosexuální orientace u žen, přičemž zejména v devatenáctém století se objevila varování před přátelstvím mezi dívkami, jakožto možným zdrojem šíření lesbismu. U nás se věnoval přezkoumávání této teorie Freud, který ji přesvědčivě vyvrátil¹⁵.

¹¹BALSWICK, J., K. a BALSWICK, O., J. *Authentic Human Sexuality: An Integrated Christian Approach*. 2. vyd. USA: Intervarsity Press. 2008. s. 105-107. ISBN 9780830828838.

¹²YULE, M., A. a BROTTTO, L., A., GORZALKA, B. *Biological markers of sexuality: Handedness, Birth Order, and Finger length Ratios in Self-identified asexual Men and Woman*. Archives of Sexual Behavior. 2. (2). s. 299-310.

¹³WILLIAMS, P. *Hope for the Caveman: Becoming New Men For Today's world*. USA: Tarify Williams. 2011. p. 37-38. ISBN 9781462027736.

¹⁴TYSON, L. *Critical Tudory Today: A user – friendly guide*. 2. ed. New York: Tailor and Francis group. 2009. p. 321. ISBN 978040415974097.

¹⁵SALLY, A., TAYLOR, B. *History and Psyche: Culture, Psychoanalysis, and the Past*. 1. ed. New York: Palgrave Macmillan. 2012. s. 34. ISBN 0230113362.

1.3 Homosexuální identita

Podle studie z roku 1973, která byla zveřejněna v akademickém časopise *Male and Female Homosexuality* v USA, bylo prokázáno, že většina gayů si svou sexuální orientaci uvědomí zhruba ve věku 16 let a většina lesbiček ve věku 19 let.

U identifikace a budování homosexuální identity je významným procesem tzv. *coming out*. Jedná se o proces, kdy člověk vyjde se svou odlišnou sexuální orientací nebo genderovou identitou na veřejnost a obeznámí s tím své okolí včetně členů rodiny. Lze u něj rozlišit dvě základní fáze vnější a vnitřní. Zatímco u vnitřního *coming outu* řeší jedinec sám sebe, své myšlenky, pocity, touhy, veřejný *coming out* vyžaduje velkou míru osobní statečnosti a síly. Jde o odhalení jedné z nejméně známých oblastí ostatním¹⁶.

Dle Hromady (1995) má proces několik základních fází, které se mohou i prolínat:

- **Precoming out** – v této fázi si gay či lesbička uvědomují vlastní odlišnost, ale nepojmenovávají ji, neumí ji přesně vyjádřit, často se projevuje již v dětství jako tzv. *gender dysforia* (narušený vztah k otci nebo matce, izolace v kolektivu vrstevníků).
- **Vlastní coming out** – gay či lesbička si uvědomují, že zdrojem odlišnosti je jiná sexuální orientace, než by očekávalo jejich okolí. Z toho důvodu se s ní neztotožňují, odmítají ji a brání si připustit skutečnost. V dalších fázích dochází k přiznání své sexuální identifikace sobě samému, a pak i jinému člověku.
- **Fáze explorace** – dochází k experimentům s nově uvědomovanou sexuální identitou, navazování prvních erotických vztahů a kontaktů, zpravidla bez hlubší citové podstaty, začíná stadium sociální adaptace v gay či lesbické komunitě.
- **Fáze partnerství** – gay nebo lesbička navazují první partnerské vztahy, dochází k vyrovnání sexuální orientace a citových potřeb.
- **Fáze integrace** – v této době dochází k integraci osobnosti, nalezení a dotřídění hodnotového systému včetně začlenění sexuální orientace, partnerského a sexuálního života¹⁷.

¹⁶LASALA, M., C. *Dominy out, Dominy hope: Helping Families adjust to a gay or lesbian child*. Columbia: Columbia university press. 2010. s. 10-14. ISBN 9780231512992.

¹⁷WEISS, P. a kol. *Sexuologie*. 1.vyd. Praha: GradaPublishing. 2010. s. 115. ISBN 9788024724928.

1.4 Homofobie

Jedním z termínů používaným v souvislosti s nepřátelským postojem chování vůči homosexuálním lidem je homofobie. Tento pojem poprvé použil v roce 1972 George Weinberg¹⁸. Může nabývat různých forem od vtipů a narážek, přes diskriminaci v rámci legislativy a medicíny, až po násilné útoky (např. ze strany policie a neonacistů). V souvislosti s tímto pojmem vzniká pojem heterosexismus, který označuje systém ignorující či odsuzující jakoukoliv jinou formu bytí, identity, vztahu a komunity, než je ta heterosexuální¹⁹.

Typy heterosexismu:

- **Institucionální** – vyúsťuje často do mnoha diskriminačních praktik v oblasti právního systému, školství, médií, zdravotnictví, církví a jiných institucí. Jako příklady lze uvést zákaz činnosti homosexuálních kněží v katolické církvi, zákaz služby zjevných homosexuálů v americké armádě a zákony zakazující adopci homosexuálům.
- **Individuální** – vztahuje se na postoje, chování a vyjadřování, které zlehčuje gaye a lesbičky, a na přesvědčení, že veškeré chování, které není heterosexuální je nepřípustné²⁰.

1.5 Diskriminace sexuálních minorit

Ochrana leseb, gayů, bisexuálů a transsexuálních lidí před diskriminací se stala v posledním desetiletí samozřejmostí v právním systému Evropské unie. Českou republiku ke krokům v této oblasti zavazuje Smlouva o Evropském společenství zejména pak článek třináct, tak jak byl v roce 1997 přijat v rámci smlouvy z Amsterdamu. Politiku v oblasti diskriminace dále upravují direktivy Evropské komise 2000/43/EC a 2000/78/EC. Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace se v České republice již stal součástí zákona o zaměstnanosti a zákoníku práce²¹. Rovněž

¹⁸ GRONEBERG, M., FUNKE, CH. *Combating Homophobia: Experiences and Analyse Pertinent to Education*. Berlin: Lit Verlag. 2011. s. 5. ISBN 3643111460.

¹⁹ DEVITO, J., A. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: GradaPublishing. 2008. str. 134-135. ISBN 8024720183.

²⁰ DEVITO, J., A. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: GradaPublishing. 2008. str. 134-135. ISBN 8024720183.

²¹ § 16 a § 17 zákona č. 262/2006 Sb. Zákoník práce.

dne 17. června 2011 Rada OSN pro lidská práva přijala směrnici zakazující diskriminaci sexuálních menšin²².

V případě diskriminace, bychom mohli uvést srovnání např. s etnickými a rasovými menšinami. Významným rozdílem je skutečnost, že homosexuální lidé byli až do nedávné doby perzekuováni ze strany státní moci. Všeobecná trestnost homosexuálního chování byla zrušena až v roce 1961, přičemž úplnému zrušení diskriminačních opatření došlo až v roce 1990. V otázce homosexuality se též rozcházejí současné normy v oblasti lidských práv se stanovisky mnoha církví. Rovněž lékařská a psychologická obec byly v hodnocení homosexuality dlouho rozpolcené a například Světová zdravotnická organizace (WHO) vyňala homosexualitu ze seznamu duševních poruch až v roce 1992²³.

V dalších oblastech, jako jsou vzdělávání, poskytování sociálních výhod, zdravotní péče, poskytování služeb včetně bydlení, je zákaz diskriminace upraven nedostatečně. Antidiskriminační ustanovení obsažená ve školském zákoně zakotvuje přístup ke vzdělání bez diskriminace z celé řady důvodů, přičemž sexuální orientace mezi výslovně uvedenými důvody chybí²⁴.

V roce 2013 byl proveden výzkum, v rámci členských států EU, Agenturou EU pro základní práva, ze kterého vyplynulo, že každý pětadvacátý respondent z Česka se setkal s nadávkami a nenávisnými výroky na adresu homosexuálů. V Bulharsku toto potvrdil zhruba každý druhý dotázaný. Jen 11 procent Čechů a Češek se v práci "vyoutovalo", otevřeně tedy řeklo o své sexuální orientaci. V Nizozemsku to bylo 44 procent lidí, v Dánsku 39 procent. Diskriminaci v zaměstnání či při jeho hledání v posledním roce zažilo 13 procent dotázaných z ČR. V Dánsku to bylo 11 respondentů.

²²*Homosexualita v dějinách*. Europharm pharm.com. 2013. [online]. cit. [2014-02-27]. Dostupné z: <<http://www.europe-pharm.com/cz/homosexualita-v-dejinach>>.

²³*Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. Translide.cz. 2014. [online], cit. [2014-03-03]. Dostupné z: <<http://www.translide.cz/diskriminace-cr>>.

²⁴§ 2 odst. 1 písm. a zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů.

Na základě výzkumů, lze tedy konstatovat, že ČR patří mezi země EU, které homosexuální menšinu akceptují²⁵.

2 Rodina

Rodina je biopsychosociální skupina složená z manželského páru a jejich potomků, jedná se o základní společenskou jednotku známou ve všech lidských společnostech²⁶. Měla by uspokojovat potřeby svých členů, a to jak tělesné i duševní, tak i sociální. K tělesným patří například strava, spánek, osobní hygiena a podobně, mezi duševní počítáme pocit bezpečí, klidu, lásky, uznání a docenění jednotlivých členů²⁷.

Význam rodiny tkví především v klíčové roli, kterou hraje v procesu zespolečnění lidského individua, socializace a kulturace jeho osobnosti. Úloha rodiny je spojena s její funkcí společenského dědění neboli předávání návyků nutných pro orientaci v poznávacích stereotypech, důležitých pro regulaci zachování hodnot a norem, přičemž veškeré aspirace, hodnoty, návyky, symboly, stereotypy a normy jsou spojeny se sociální pozicí²⁸.

2.1 Funkce rodiny

Základní funkce univerzální rodiny jsou:

- **Biologicko – reprodukční funkce**

Má význam jak pro společnost jako celek, tak pro jedince, kteří rodinu tvoří. Rodina stále zůstává základní jednotkou plození nové generace. Zabezpečuje udržení života početím a porozením nového člověka²⁹.

- **Sociálně – ekonomická funkce**

Rodinu chápeme jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Její členové se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu

²⁵Výzkum: ČR patří v EU k zemím, co nejméně diskriminují homosexuály. 2013. České noviny. [online]. cit. [2014-01-15]. Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vyzkum-cr-patri-v-eu-k-zemim-co-nejmin-diskriminuji-homosexuality/971755>>.

²⁶ ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: GradaPublishing. 2010. s. 11. ISBN 8022477321.

²⁷SUCHÁNKOVÁ, J. *Rodina a její význam*. 2011. [online]. cit[2014-03-03]. Dostupné z: <<http://vztahy-v-rodine.zdrave.cz/rodina-a-jeji-vyznam/>>.

²⁸ KOHOUTEK, R. *Vliv rodiny na rozvoj osobnosti člověka*. Psychologie a teorie v praxi: 2009. [online], cit [2014-02-03]. Dostupné z: <<http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/vliv-rodiny-na-rozvoj-osobnosti-cloveka->>.

²⁹VESELÁ, J., KANIOKOVÁ-VESELÁ, P. *Sociologické aspekty managementu*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2011. s. 127-128. ISBN 8024727927.

určitého povolání, a současně se rodina sama stává významným spotřebitelem, na němž je značně závislý trh. Poruchy ekonomické funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin, což v současnosti někdy bývá důsledkem nezaměstnanosti nebo také zvyšování nákladů³⁰.

- **Ochranná funkce**

Tato funkce rodiny spočívá v zajišťování životních potřeb nejen dětí, ale všech členů rodiny³¹.

- **Sociálně – výchovná funkce**

O rodině se hovoří jako o první sociální skupině, která učí dítě přizpůsobovat se životu, osvojovat si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti. Ústřední úlohou socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života³².

- **Rekreační, relaxační a "zábavná" funkce**

O rodině můžeme také hovořit, jako o instituci, která by měla pamatovat na rekreaci, relaxaci a zábavu. Aktivity tohoto typu se týkají všech členů rodiny, ale pro děti mají význam největší³³.

- **Emocionální funkce**

Tato funkce je pro rodinu zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné, a tolik potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, a tak podstata a smysl nemohou být nikdy proměněny. Pokud rodina některé ze svých funkcí plní nedokonale, nebo nedostatečně, pak takovou rodinu označujeme za problémovou neboli dysfunkční³⁴.

³⁰KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Zlín: Portál. 2014. s. 81-83. ISBN 9788026206439.

³¹VESELÁ, J., KANIOKOVÁ-VESELÁ, P. *Sociologické aspekty managementu*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2011. s. 127-128. ISBN 8024727927.

³²HEPWORTH, D. a ROONEY, R., RONNEY, G., D., STROM-GOTTFRIED, K., LARSEN, J., A. *Direkt Socialwork Practice: Theory and Skills*. USA: Brooks/Cole. 2010. s. 228. ISBN 9780495601678.

³³VESELÁ, J., KANIOKOVÁ-VESELÁ, P. *Sociologické aspekty managementu*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2011. s. 127-128. ISBN 8024727927.

³⁴KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Zlín: Portál. 2014. s. 81-83. ISBN 9788026206439.

2.2 Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je definována jako forma péče o dítě, kdy je dítě vychováváno “náhradními” rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Umisťování dětí do náhradní rodinné péče je u nás možné teprve od roku 1963, kdy byl vydán zákon o rodině, která se tímto znovu uvedla na první místo mezi výchovnými institucemi³⁵.

Formy náhradní rodinné péče jsou dle Zákona o rodině 94/1963 Sb. v platném znění³⁶:

- **Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče** - vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, pokud tato osoba se svěřením dítěte do své péče souhlasí. Podmínkou je, aby poskytovala záruku zdárné výchovy dítěte. Při výběru vhodné osoby dá soud zpravidla přednost příbuznému dítěte, ale může to být i někdo jiný, kdo je dítěti blízký, k němuž má dítě vytvořený citový vztah³⁷.
- **Osvojení (adopce)** - představuje nejideálnější formu náhradní rodinné výchovy, jelikož se nejvíce přibližuje výchově rodinné – mezi osvojitelem a osvojencem vzniká takový právní vztah jako mezi rodiči a dětmi. Osvojitelé získávají stejná práva a povinnosti, jako by byli rodiče dítěte. Příbuzenské vztahy mezi dítětem a jeho původní rodinou zanikají. Osvojitelé jsou ze zákona zapsáni do rodného listu dítěte a dítě následně získává příjmení nových rodičů³⁸.

Právo rozlišuje 3 druhy základní adopce:

1. *Individuální adopce* – jednotlivec adoptuje dítě, jehož není biologickým rodičem. Novelizací Zákona o rodině v roce 1982 byla zavedena pro

³⁵KUZNÍKOVÁ, I. a kol. *Sociální práce ve zdravotnictví*. Praha: GradaPublishing. 2011. str. 145. ISBN 8024736764.

³⁶Zákon o rodině. č. 94/1963. Sb., ve znění pozdějších předpisů. §66 odst. 1, který stanovuje: „*Jako společné dítě mohou někoho osvojit jen manželé,*“ a §74, a to zejm. odst. 2, který uvádí: „*Takto mohou osvojit dítě pouze manželé, nebo jeden z manželů, který žije s některým z rodičů dítěte v manželství, anebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte. Výjimečně může takto osvojit i osamělá osoba, jestliže jsou jinak předpoklady, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. V takovém případě soud též rozhodne, aby byl z matriky vypuštěn zápis o druhém rodiči dítěte.*“

³⁷NOVOTNÝ, P. a IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2014. str. 113, 179. ISBN 8024751674.

³⁸NOVOTNÝ, P. a IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2014. str. 113, 179. ISBN 8024751674.

výjimečné případy i možnost osvojení osamělou osobou³⁹. Jednotlivec dítě adoptuje samostatně nikoliv společně s partnerem či partnerkou. Gay, lesba či bisexuální osoba mohou v České republice adoptovat dítě, pokud nežijí v registrovaném partnerství. Úřady nesmí odmítnout žádost o adopci z důvodu sexuální orientace žadatele⁴⁰.

2. *Společná* - na rozdíl od individuální adopce se u společné adopce rodiči stávají oba partneři, může se jednat o pár heterosexuální nebo stejnopohlavní. V České republice je podle zákona o rodině společná adopce vyhrazena pouze manželům, společně adoptovat dítě tedy nemůže ani nesezdaný heterosexuální pár či homosexuální pár⁴¹.

3. *Adopce dítěte své partnerky nebo partnera* - manžel nebo manželka může adoptovat dítě své manželky či manžela. Některé země toto právo přiznávají i partnerkám či partnerům stejnopohlavních svazků, nikoli však v České republice. Takto lze např. adoptovat biologické dítě partnerky či partnera, které má z předcházejícího heterosexuálního svazku nebo dítě narozené partnerce po umělém oplodnění⁴².

- **Pěstounská péče** - zvláštní forma státem řízené a kontrolované, dlouhodobé náhradní, rodinné výchovy, přičemž ji stát také zabezpečuje hmotnou podporou. Rodičům dítěte zůstává zachována rodičovská zodpovědnost (práva a povinnosti vůči dítěti v určitém rozsahu). Pěstounům je rozsah jejich práv a povinností vymezen soudním rozhodnutím. Končí zletilostí dítěte. Stejnopohlavní páry nemohou žádat v České republice o společnou pěstounskou péči. Společnými pěstouny, kdy se pěstouny stávají oba partneři, se mohou stát pouze manželé. Gayové a lesby se mohou stát pěstouny, avšak pouze individuálně⁴³.

³⁹ §74 ods. 2 Výjimečně může takto osvojit i osamělá osoba, jestliže jsou jinak předpoklady, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. V takovém případě soud též rozhodne, aby byl z matricy vypuštěn zápis o druhém rodiči dítěte.

⁴⁰*Osvojení*. Různé rodiny, stejná práva. 2013. [online]. cit. [2014-02-20]. Dostupný z: <http://www.stejnarodina.cz/osvojeni/>.

⁴¹*Osvojení*. Různé rodiny, stejná práva. 2013. [online]. cit. [2014-02-20]. Dostupný z: <http://www.stejnarodina.cz/osvojeni/>.

⁴²*Osvojení*. Různé rodiny, stejná práva. 2013. [online]. cit. [2014-02-20]. Dostupný z: <http://www.stejnarodina.cz/osvojeni/>.

⁴³ NOVOTNÝ, P. a IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2014. str. 113, 179. ISBN 8024751674.

- **Poručnictví** - účelem tohoto institutu je ochrana nezletilého dítěte pro jeho specifické postavení, kdy nemá plnou způsobilost k právním úkonům s ohledem na svůj věk. Soud ustanoví dítěti poručníka, v případě, kdy rodiče nezletilého dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, nebo byl pozastaven výkon jejich rodičovské zodpovědnosti, nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu⁴⁴.
- **Osvojení, Náhradní matka** - od 1. 1. 2014 vstoupil v platnost nový Občanský zákoník⁴⁵, který umožní, aby si biologičtí rodiče mohli osvojit dítě, které porodí náhradní matka. Náhradním mateřstvím se rozumí implantace embrya biologických rodičů do dělohy náhradní matky. Otcovství k dítěti je určeno souhlasným prohlášením náhradní matky a biologického otce. Po porodu je pak dítě osvojeno biologickou matkou a svěřeno do péče biologickým rodičům. V České republice není institut náhradní matky pro homosexuální páry povolen⁴⁶.

2.3 Možnosti rodičovství homosexuálních párů

Homoparentalita je termín, kterým se označuje rodičovství lesbiček a gayů, tedy výchova rodinami stejnopohlavních párů. Homoparentální rodiny narušují tradiční představy o rodičovství a zároveň i koncept gay a lesbické identity⁴⁷.

U žen je přirozenou volbou oplodnění prováděné spermatem anonymního dárce na klinice nebo dárce, kterého si našly samy. V ČR zákon v případě asistované reprodukce hlídá hranice vymezující tradiční vnímání rodiny – nárok na asistovanou reprodukci má „pár“, kde je „partner/muž“ neplodný a je tedy poskytnuto sperma dárce. Chybí-li mužský partner zcela, nemá žena na tuto asistovanou reprodukci nárok, pokud alespoň formálně uvedenou podmínku nesplní (tento muž ale nemusí být po narození dítěte zapsán v rodném listě).

⁴⁴ NOVOTNÝ, P. a IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2014. str. 113, 179. ISBN 8024751674.

⁴⁵ Obsahuje část rodinné právo, která zahrnuje dnešní zákon o rodině.

⁴⁶ ZEMAN, M. *Náhradní mateřství v novém občanském zákoníku – promarněná příležitost?*. epravo.cz: 2013. [online]. cit. [2014-02-26]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nahradni-materstvi-v-novem-obcanskem-zakoniku-promarnena-prilezitost-87962.html>>

⁴⁷ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007. s. 219. ISBN 9788073672508.

Další možností je sdílené rodičovství. Lesbický pár a gay pár se může domluvit na společném rodičovství, na rolích, jaké budou v životě dítěte zastávat. Dítě má tedy čtyři rodiče.

Spíše pro mužské páry je možné využít tzv. náhradní matky. U nás tento institut oficiálně (legislativně) neexistuje a legislativa s ním počítá jen ve výjimečných případech. Dle českých zákonů je matkou ta, která dítě porodí (bez ohledu na to, že třeba vajíčko mohlo pocházet od jiné dárkyně a dítě tak fakticky není geneticky příbuzné). Kontroverzní otázkou také bývá finanční kompenzace nákladů s tím spojených (tedy zda by surogátní mateřství mělo být bez nároku na finanční kompenzaci či ne).

Poslední možností je pěstounství nebo osvojení. V ČR je možné osvojení ve výjimečných případech pro individuální osobu, naopak v případě uzavření registrovaného partnerství je tato adopce zákonem výslovně znemožněna. Společné adopce párů stejného pohlaví možné nejsou, a to i v případě, že pár společně vychovává dítě/děti jednoho z partnerů či partnerek⁴⁸.

2.4 Argumenty pro výchovu dětí homosexuálními páry

Podle výzkumu Judith Staceyové a T. J. Biblarze z roku 2001, neexistují zjištěné rozdíly mezi dětmi z homosexuálních a heterosexuálních rodin. Lesbické matky mají údajně mnohem větší snahu zajistit dětem mužský vzor než rozvedené matky heterosexuální. Jejich děti jsou tolerantnější, empatičtější, zdatnější v komunikaci, méně konfliktní, psychicky odolné a ve škole neproblémové. Dcery těchto matek si mnohem častěji hrají, oblékají se a chovají způsobem, který není tradiční kulturní rolí⁴⁸.

Synové jsou méně agresivní a méně často se chovají tradičním mužským způsobem. To souvisí s tím, že lesbické matky neupřednostňují typicky mužské role pro své syny jako matky heterosexuální. Průzkum též potvrdil, že na dítě nemá vliv sexuální orientace rodičů⁴⁹.

⁴⁸NEDBÁLKOVÁ, K. *Matky kuráže. Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti.* Praha - Brno: Slon 2011. s. 119. ISBN 9788074190414

⁴⁹SEDLÁČKOVÁ, A. *Specifika dětí homopaterálních rodin.* Sborník z kongresu. Pardubice. 2009.

U dětí jednopohlavních rodičovských párů nebylo zjištěno ve srovnání s jejich vrstevníky žádné narušení sexuální identity. Nebyl zjištěn vyšší výskyt homosexuální orientace nebo neurotických příznaků, neobjevilo se ani narušení postavení těchto dětí ve vrstevnickém kolektivu^{50, 51}.

Z odborného hlediska lze proto jednoznačně konstatovat, že neexistují vědecké argumenty proti možnosti výchovy vlastního či adoptovaného dítěte jednopohlavním rodičovským párem. Všechny protiargumenty proti adopci homosexuálním párem jsou v podstatě politického, emocionálního nebo náboženského charakteru^{52, 53}.

Gayové a lesby mohou být stejně dobrými rodiči jako heterosexuálové. Jejich děti prosperují, jsou sociálně přizpůsobivé, úspěšné ve vzdělání i komunikaci stejně jako děti z heterosexuálních rodin. Z toho vyplývá, že vývoj dítěte je spíše ovlivněn povahou vztahu uvnitř rodiny než její strukturální formou. Ke stejnému závěru též došla Kanadská asociace psychologů v srpnu roku 2003 a Oficiální kolegium psychologů v Madridu v roce 2005^{54, 55}.

2.5 Argumenty proti výchově dětí homosexuálními páry

- **Dítě potřebuje jednoznačně poznat opačné pohlaví**

Podle odpůrců adopce je důležité pro vývoj dítěte žít v rodině s rodiči obou pohlaví. Dítě se tak identifikuje s rodičem svého pohlaví, čímž přejímá jeho hodnoty a do budoucna se učí poznávat společnost opačného pohlaví, rozvíjí s ním komunikaci a tím si spoluvytváří vlastní identitu. Podle psychoterapeutické praxe se ukazuje, že jedinci, kteří nebyli vychováni v interakci otce a matky trpí v pozdějším vývoji psychickými poruchami osobnosti spíše než jedinci vyrůstající v tomto prostředí⁵⁶.

- **Nemožnost posouzení adoptivních rodičů**

Dle psychologa Klimeše v našich podmínkách trpíme nedostatkem možnosti psychologického posouzení heterosexuálních adoptivních rodičů, což vede k nízké

⁵⁰ *Homosexuální páry, mají mít legální nárok na adopci*. Masarykovy debaty. 2013. s. 1-3.

⁵¹ HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012. s. 119. ISBN 978-80-7419-114-5.

⁵² *Homosexuální páry, mají mít legální nárok na adopci*. Masarykovy debaty. 2013. s. 1-3.

⁵³ HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012.

⁵⁴ *Homosexuální páry, mají mít legální nárok na adopci*. Masarykovy debaty. 2013. s. 1-3.

⁵⁵ HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012.

⁵⁶ HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012.

možnosti posouzení jejich kvality. Vzhledem k jisté uzavřenosti homosexuální komunity úměrně tomu roste i zhoršená možnost posouzení homosexuálních párů, které chtějí dítě adoptovat. Dále ve svých výzkumech uvádí, že homosexuálové jsou nehomogenní a spíše než heterosexuálové trpí z dětství týráním a zneužíváním, což se může v dospělosti projevit ve vztahu k dítěti. Kromě toho lze podle něj předpokládat vyšší pravděpodobnost rozchodu homosexuálů než je tomu v případě rodičů opačného pohlaví^{57,58}.

- **Homosexualita rodičů u nás není normální**

Další argument, který zaznívá z řad odpůrců adopce, je, že v našich kulturně-geografických podmínkách není normální, aby dítě vychovávali dva rodiče stejného pohlaví. Přitom se vychází z převažující křesťanské tradice Evropy, která zakládá vznik rodiny na spojení muže a ženy. Tím, že dítě nepozná tradiční pojetí rodiny kvůli výchově homosexuálním párem, se začne tato tradice vytrácet a s tím i přirozená reprodukce lidí^{59,60}.

- **Jde o dobro dítěte, které ovšem nerozhoduje**

Podle zákona o rodině se při adopci má jednat o dobro dítěte. Pokud by ovšem homosexuální pár chtěl adoptovat dítě, které nemá možnost z důvodu nízkého věku o těchto věcech racionálně přemýšlet, mohl by jednat pro své dobro spíše, než pro dobro dítěte. Samotné dítě, které je středem zájmu, nemůže plně zvážit výhody a nevýhody života v homosexuální rodině, a proto není vhodné, aby bylo vystavováno tomuto riziku.^{61,62}

2.6 Gay a lesbické rodiny

Za gay a lesbické rodiny můžeme považovat jednotlivce i páry, které vychovávají dítě. V dnešní společnosti, kdy většina lidí jsou zastánci takzvaných tradičních rodin, není pro gaye a lesby, toužících po vlastním dítěti, jednoduché svého cíle dosáhnout. I přes

⁵⁷ *Homosexuální páry, mají mít legální nárok na adopci*. Masarykovy debaty. 2013. s. 1-3.

⁵⁸ HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012. s. 199. ISBN 978-80-7419-114-5.

⁵⁹ *Homosexuální páry, mají mít legální nárok na adopci*. Masarykovy debaty. 2013. s. 1-3.

⁶⁰ HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012.

⁶¹ *Homosexuální páry, mají mít legální nárok na adopci*. Masarykovy debaty. 2013. s. 1-3.

⁶² HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012.

zákony a legislativní úpravy však existují možnosti, jak své touhy uspokojit. Lze tedy říci, že i přes častý odpor veřejnosti, existují homosexuální rodiny vychovávající děti⁶³.

Jestliže se ptáme na to, zda homosexuální jedinci či páry jsou schopni vychovávat zodpovědně dítě, pak musíme odpovědět, že pravděpodobně ano. Za vše hovoří fakt, že se v naší společnosti takovéto rodiny existují a fungují. Často se však setkáváme s otázkou, zda se o dítě dokážou postarat i muži. Chování dítěte k mužům je stejné jako jeho chování k ženám. Z uvedeného plyne, že pochyby o schopnosti mateřského citu a správné péče ze strany mužů, popřípadě gay párů jsou neopodstatněné. Proběhlo dokonce nespočet pokusů, ty probíhaly na novorozeneckém oddělení⁶⁴.

Předmětem pokusu bylo zjistit, zda muži (otcové a studenti medicíny) mají tytéž mechanismy jako ženy a matky v souvislosti s dětmi. Pokus tuto hypotézu potvrdil. Muži se dotýkali dětí stejně jako ženy. Mluvili na ně vyšším hlasem a dívali se na ně ze stejné vzdálenosti jako ženy. Chování mužů k dětem je tedy totožné s tím ženským. Proběhl dokonce výzkum, prováděný Klimovou, který na základě magnetické rezonance mozku u devatenácti matek zjistil, že u žen po porodu dochází ke změnám v mozku. Jedná se o tak zvaný „mateřský mozek“. Žena má pak bystřejší smysly a změny v mozku zvyšují motivaci v péči o dítě⁶⁵.

⁶³KUHAR, R., ŠVAB, A. *The Transparent and familyclosets: gay Men and Lesbians and Their familiesoforigin*. Jouranlof GLBT FamilyStudies. 10. 2014. s. 15-35.

⁶⁴SOKOLOVÁ, V. *Gay muži a rodičovství*. Sociologický časopis. 45 (1). Praha: UK. 2009. s. 115-145.

⁶⁵MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. Praha: Portál. 2008. s. 15-16. ISBN 978-80-7367-504.

3 Adopce dětí homosexuálními páry

Termín, kterým označujeme rodičovství leseb a gayů, tedy výchova dětí rodinami homosexuálních partnerů se označuje jako homoparentalita. Mohou být zakládány např. přivedením dítěte do vztahu z předchozího heterosexuálního vztahu, osvojením, svěřením do pěstounské péče nebo poručnictvím, případně umělým oplodněním, jak již bylo v této práci zmíněno výše. Výchova dětí stejnopohlavními páry je společensky méně akceptována než samotné jejich soužití a ve veřejné diskuzi představuje kontroverzní téma⁶⁶.

V celkovém součtu není moc zemí, které legislativně upravují soužití lidí stejného pohlaví a ještě méně je těch, které se kladně postavily k otázce adopce dětí těmito páry. Jestliže už byla adopce povolena, je nutné rozlišit, zda se jedná o adopci dítěte z ústavu nebo o adopci svého biologického potomka jednoho z partnerů⁶⁷.

Obrázek 1: Státy, které povolují i adopci dětí, které nejsou biologickým potomkem jednoho z partnerů

Stát	Rok přijetí
Belgie	2006
Island	2000
Nizozemí	2001
Španělsko	2006
Švédsko	2003
Velká Británie	2005
USA	-

Zdroj: Pejchalová, 2010.

⁶⁶VLČKOVÁ, I., SEDLÁČKOVÁ, Š. *Výchova dětí homosexuálním párem*. Vsetín. 2007. s. 1-32.

⁶⁷VLČKOVÁ, I., SEDLÁČKOVÁ, Š. *Výchova dětí homosexuálním párem*. Vsetín. 2007. s. 1-32.

Obrázek 2: Státy, které povolují pouze adopci biologického potomka jednoho z partnerů

Stát	Rok přijetí
Argentina	-
Austrálie	2002
Dánsko	1999
Jihoafrická republika	2005
Kanada	-
Německo	2004
Norsko	2001

Zdroj: Pejchalová, 2010.

3.1 Specifika legislativy v ČR

Česká republika patří mezi země, jejichž právní řád pojímá homosexualitu jako rovnoprávnou variantu sexuální orientace. Od roku 2006 platí zákon o registrovaném partnerství, který umožňuje formalizaci partnerských svazků gayů a lesbických žen.

Právní úprava registrovaného partnerství výhradně pro homosexuální páry stejného pohlaví se navrhla proto, že páry pohlaví různého v České republice měly k dispozici možnosti dvě - manželství a konkubinát, zatímco páry téhož pohlaví neměly možnost žádnou. Registrované partnerství tedy poskytuje párům stejného pohlaví obdobný objem práv a povinností jako konkubinát (společné soužití). Ve srovnání s manželi mají pouze omezená práva, a tím je neodůvodněně znevýhodňuje. Právní nerovnost se projevuje např. v neexistenci institutu společného jmění partnerů, společného nájmu bytu či daňovém právu, (vyšší dědická a darovací daň pro partnery)⁶⁸.

Otázka rodičovských práv partnerů a dětí vyrůstajících v homoparentálních rodinách však není legislativně řešena. Zákony výchovu dětí stejnopohlavními páry nezakazují, ani nijak nepodporují a specificky neupravují (Zákon č. 115/2006 Sb.). Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. stanovuje, že uchazečem o individuální adopci se může stát jedinec bez ohledu na jeho sexuální orientaci, přičemž zákon o registrovaném partnerství z této

⁶⁸ŠTĚPÁNKOVÁ, M., GOGA, S. *Gayové, lesby, manželství a děti*. Economix. Magazín pro studenty. 2008. 2. s. 25.

skupiny vylučuje osoby v partnerství⁶⁹. Pro obhájce rodičovských práv gayů a lesbiček je tento stav nepřijatelný a je považován za diskriminační.

Podle nejnovějších poznatků, chce letos v květnu ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier (ČSSD) předložit novelu, podle níž by si partneři, které žijí v registrovaném partnerství, mohli osvojit potomka svého protějšku. Ministr chce změnu prosadit ještě v tomto volebním období. Ministr Jiří Dienstbier se k tomu vyjádřil takto: „Ty děti v rodinách žijí, ať už z předchozího vztahu, nebo z umělého oplodnění. Pro dítě jsou rovnocennými rodiči, jenže vztah s druhým partnerem není nijak právně ošetřen. Kdyby třeba biologický rodič zahynul při autonehodě, jeho potomek půjde do ústavu“⁷⁰.

3.2 Právní úprava v jiných zemích

V rámci Evropy je adopce homosexuálu a/nebo homosexuálním párům umožněna v jedenácti zemích: Belgie, Dánsko, Finsko, Island, Německo, Nizozemí, Norsko, Rakousko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie. Žádosti o adopci jsou podávány buď příslušnému orgánu místní správy, nebo agentuře zprostředkující adopce, která je držitelem příslušné licence, přičemž není nutné podávat žádost orgánu místní správy v místě bydliště žadatele. Posuzování těchto žádostí je zdlouhavé a velmi podrobné. Nesezdané páry stejného pohlaví musí prokázat, že jejich partnerství má povahu trvalého rodinného vztahu. V případě, že o adopci žádá pouze jedna osoba z páru jako budoucí svobodná matka či otec, druhý partner je rovněž vždy zahrnut do posuzování žádostí⁷¹.

- **Belgie**

Sňatky mezi osobami stejného pohlaví byly uzákoněny v Belgii už v roce 2003. Právní úprava adopce dětí homosexuály byla přijata až v roce 2006. V Belgii je přípustná individuální adopce homosexuálem, tak i společná adopce homosexuálními páry⁷².

⁶⁹Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.

⁷⁰J. Dienstbier: *Párům stejného pohlaví umožníme adoptovat dítě partnera*. 2014. [online]. cit. [2014-04-20]. Dostupné z: <<http://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/j-dienstbier-homosexualum-umoznimе-adoptovat-dite-partnera/>>.

⁷¹BARTOŠKOVÁ, P. a HLAVÁČEK, K., KAVĚNA, M., NĚMEC, J., TETOUROVÁ E. *Úprava soužití stejnopohlavních párů ve vybraných zemích*. Parlamentní institut. Srovnávací studie. 2013

⁷²PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.

- **Dánsko**

K průkopníkům práv homosexuálů patří Dánsko. Dánští zákonodárci zlegalizovali homosexualitu již v roce 1930. Jako první země na světě zavedlo zákon o registrovaném partnerství, a to v roce 1989. Zákon, který umožňuje adopci dětí homosexuálem či homosexuálním párem byl pak přijat v roce 2009. Je přípustná individuální adopce a společná adopce homosexuály⁷³.

- **Finsko**

Podle právní úpravy z roku 2009, mohou registrovaní partneři pouze adoptovat biologické dítě svého partnera. Společná adopce homosexuálními páry není přípustná⁷⁴.

- **Island**

Na Islandu v důsledku přijetí zákona v roce 2006 je přípustná individuální adopce a společná adopce homosexuálními páry⁷⁵.

- **Německo**

Německo umožňuje homosexuálním párům pouze adopci biologického dítěte svého partnera. Společná nebo individuální adopce není přípustná⁷⁶.

- **Nizozemí**

Nizozemí bylo první evropskou zemí a první zemí na světě, která právně upravila uzavírání manželství mezi osobami stejného pohlaví. Sňatky homosexuálních párů a adopce dětí osobami stejného pohlaví je možná od roku 2001. Adoptovat mohou děti jak páry stejného pohlaví, tak homosexuálové jako jedinci⁷⁷.

- **Norsko** Od roku 2009 je přípustná individuální adopce jednotlivcem, ale též společná adopce homosexuálním párem⁷⁸.

⁷³BARTOŠKOVÁ, P. a HLAVÁČEK, K., KAVĚNA, M., NĚMEC, J., TETOUROVÁ E. *Úprava soužití stejnopohlavních párů ve vybraných zemích*. Parlamentní institut. Srovnávací studie. 2013

⁷⁴PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.

⁷⁵PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.

⁷⁶PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.

⁷⁷BARTOŠKOVÁ, P. a HLAVÁČEK, K., KAVĚNA, M., NĚMEC, J., TETOUROVÁ E. *Úprava soužití stejnopohlavních párů ve vybraných zemích*. Parlamentní institut. Srovnávací studie. 2013

⁷⁸PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.

- **Rakousko**

V této zemi je adopce možná pouze svobodným osobám nikoli párům⁷⁹.

- **Španělsko**

Adopce dětí lidem s homosexuální orientací byla umožněna v souvislosti s legalizací sňatků mezi osobami stejného pohlaví zákonem č. 13/2005. Homosexuální páry tak mohou adoptovat děti za stejných podmínek jako páry heterosexuální. Je přípustná jak individuální adopce, tak společná adopce⁸⁰.

- **Švédsko**

V roce 2002 byl schválen zákon, který umožňuje homosexuálním párům, které uzavřely registrované partnerství adoptovat děti, a to jak v rámci Švédska, tak v rámci ciziny. Tyto osoby mohou adoptovat také biologické a adoptované děti svých partnerů. Ve Švédsku je přípustná jak individuální adopce, tak společná adopce⁸¹.

- **Velká Británie**

V roce 2002 byl přijat zákon o adopcích a dětech, který umožnil nesezdaným párům stejného pohlaví podat společnou žádost o adopci. Ve velké Británii mohou adoptovat děti jak homosexuální páry, tak homosexuálové jako jedinci⁸².

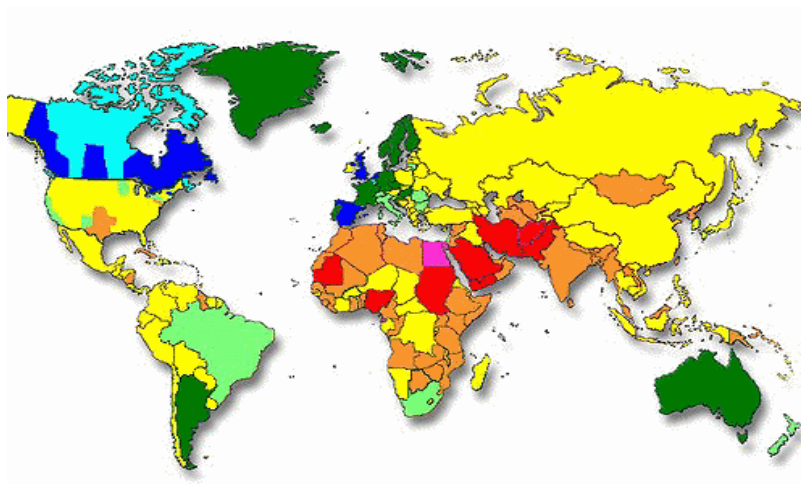
⁷⁹PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16

⁸⁰PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16

⁸¹PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu*. Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.

⁸²BARTOŠKOVÁ, P. a HLAVÁČEK, K., KAVĚNA, M., NĚMEC, J., TETOUROVÁ E. *Úprava soužití stejnopohlavních párů ve vybraných zemích*. Parlamentní institut. Srovnávací studie. 2013.

Obrázek 3: Situace ve světě

Zdroj: FID P.:*Situace leseb a gayů ve světě*. [On-line] [Cit. 2014-02-16] Dostupné z:

<http://www.partnerstvi.cz/rp-informace/mapa-svet.phtml>

Legenda: Homosexuální jednání je zakázáno pod trestem smrti – červená

Homosexuální je zakázáno pod trestem vězení či pokuty – oranžová

Zákony homosexuální jednání nezakazují – žlutá

Existuje antidiskriminační legislativa a/nebo jsou LG párů poskytovány některé výhody jako nesezdaným párům heterosexuálním – světle zelená

Uzákoněno registrované partnerství nebo obdobný institut – tmavě zelená

Uzákoněno manželství pro LG páry bez možností adopce – světle modrá

Uzákoněno manželství pro Lg páry včetně manželství – tmavě modrá

4 Cíl výzkumu

Předkládaný kvalitativní výzkum se zabývá problematikou náhledu homosexuálů na jejich sexuální orientaci v souvislosti s možným rodičovstvím. Jedná se o téma, které je v naší zemi velice málo diskutované. Vzhledem ke ztíženým možnostem této menšiny mě zajímalo, jaký postoj k problematice mají samotní gayové a lesby.

Cílem práce bylo zjistit, zda homosexuální páry touží po dětech, ať už vlastních, či adoptovaných, jaké jsou jejich představy o výchově, o rodině, čeho se obávají a jak vůbec řeší současnou situaci, pokud děti vychovávat chtějí.

Výzkumné otázky

1. Jaké jsou možnosti homosexuálních párů v České republice, aby mohly být rodiči?
2. Existují rozdíly mezi respondenty ženského a mužského pohlaví v preferenci relevantních postojů k dítěti? Pokud ano, jaké?
3. Lze hovořit o obecném převládajícím modelu výchovných hodnot v českých homosexuálních rodinách?
4. Existují obavy zkoumaných párů z případných patologických jevů u dětí vychovávaných homosexuálními páry, z výskytu např. šikany, násilí, poruchy chování, poruchy příjmu potravy, alkoholismus, drogové závislosti? Pokud ano, tak jaké?
5. Umocňuje registrované partnerství svazek homosexuálních párů?

5 Metoda výzkumu

Pro sběr dat byla volena metoda kvalitativního výzkumu, jehož hlavním rysem je dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis. Pro tento typ výzkumu je typické, že si na začátku výzkumník vybere téma a stanoví si výzkumné otázky. Je důležité vyhledávat a analyzovat veškeré dostupné informace, které pomáhají k nalezení odpovědi na dané výzkumné otázky⁸³.

Podle profesora J. Maňáka je kvalitativní výzkum používaný v humanitních vědách. Označuje různé přístupy, metody a techniky ke zkoumání pedagogických jevů, kdy do popředí nevystupuje kvantifikace empirických dat, nýbrž jejich podrobná kvalitní analýza. Jedná se tedy o nestatické zpracování získaných informací, které nám umožňují nahlédnout hlouběji pod povrch zkoumaných faktorů⁸⁴.

5.1 Technika výzkumu

Pro výzkum byla použita technika rozhovoru, která je založena na přímém dotazování, tedy na verbální komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem případně s více respondenty. Pro empirickou část byl tedy volen polostandardizovaný skupinový rozhovor.

Výhoda skupinového rozhovoru spočívá v tom, že se účastníci vzájemně inspirují, doplňují, vyjadřují analogické zkušenosti nebo rozdílné názory, z nichž se často dozvíme více, než při rozhovorech individuálních⁸⁵.

Během rozhovoru, byly získány informace, které se týkaly názorů, zkušeností a pocitů respondentů, co se týče pohledů na rodičovství homosexuálů.

5.2 Kódování rozhovoru

Kódování je v kvalitativním výzkumu dle Hendla popsáno jako neustálé srovnávání fenoménů, případů atd. a formulaci otázek ohledně textu (proces nepřetržitého

⁸³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 2005. s. 49 - 55. ISBN 80-7367-040-2.

⁸⁴ MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Paido. Brno. 2004. s. 78. ISBN 978-80-7315-078-5.

⁸⁵ HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Karolinum. Praha. 1999. str. 27. ISBN 80-246-0030-7.

srovnávání). Přitom se k částem empirického materiálu přiřazují označení neboli kódy, které jsou nejdříve pojmově velmi blízké textu a později se stávají stále abstraktnější⁸⁶.

Nahrané rozhovory jsem nejdříve přepsala, vytiskla a posléze analyzovala. Tento proces se nazývá otevřené kódování. J. Strauss popisuje otevřené kódování jako tu část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Údaje jsou rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáváním jsou zjištěny rozdíly⁸⁷.

V empirické části se postupovalo následovně: byly označeny opakující se jevy, kolem těchto jevů byly seskupeny pojmy, které s tímto jevem nějak souvisely, a následkem této činnosti pak vznikaly kategorie. Tento proces označujeme jako kategorizace. Dle J. Strausse je definován takto: proces seskupování pojmů, které se zdají příslušet stejnému jevu⁸⁸.

5.3 Otázky pro rozhovor

1. Toužíte po dětech? Přejete si být rodiči?
2. Co je podle Vás výchova? Co je podle Vás ve výchově dítěte nejdůležitější? Cítíte se na výchovu dítěte v naší homofóbní zemi?
3. Jak lze podle Vás řešit to, abyste se v současné době mohli/y stát rodiči?
4. Znáte možnosti výchovy, které vám poskytuje zákon? Jakou z nich preferujete a proč? Pokud byste měli/y možnost se svým partnerem/kou adoptovat dítě, zažádali/y byste o adopci nebo stojíte pouze o vlastní potomky a z jakého důvodu?
5. Myslíte si, že by homosexuální páry měly mít stejná práva na výchovu dětí jako heterosexuální páry a proč?
6. Jaký je Váš názor na otázku legislativního přijetí dítěte do péče – homosexuálním párem versus jednotlivec s možností pěstounské péče? Profesionální péče x pár?
7. Kdybyste si mohli/y sami/y zvolit variantu, jaká by to byla? Bez ohledu na zákon a

⁸⁶HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Karolinum. Praha. 1999. s. 27. ISBN 80-246-0030-7.

⁸⁷STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. Boskovice. 1999. str. 43-45. ISBN 80-85834-60-X.

⁸⁸STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. Boskovice. 1999. str. 43-45. ISBN 80-85834-60-X.

následky na dítě?

8. Bojíte se, že pokud byste v budoucnu vychovávali/y děti, mohly by být šikanovány dětmi heterosexuálních rodičů? Máte obavy z homofobních reakcí okolí a jejich vlivu na dítě?
9. Důvody vaší registrace x neregistrace? Myslíte si, že registrace umocňuje partnerský vztah?

6 Kódování odpovědí

Byly určeny dvě ohniskové skupiny a to gay muži a lesbické ženy. Na základě kódování bylo u žen stanoveno 14 kategorií u mužů 13 kategorií. Všechny oslovené páry žijí v Praze.

6.1 Ohnisková skupina 1: ženy

- **Jana 27 let, Katka 30 let – neregistrovaný pár, bezdětný (J, K)**
- **Petra 32 let, Martina 36 let – registrovaný pár, bezdětný (P, M)**
- **Bára 29, let, Karolína 33 let – neregistrovaný pár, jedno dítě (Karolína, předchozí vztah), (B, K)**

6.2 Rozhovor s lesbickými páry

Otázka č. 1: Toužíte po dětech? Chtěly byste být rodiči?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Určitě ano, protože děti máme rády a stojíme o ně“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „Do budoucna bychom dítě jednoznačně chtěly, protože s partnerkou, kterou milujeme, bychom měly rády potomka i vzhledem k tomu, že jsme registrované. Dítě k trvalému vztahu prostě patří“.

(Bára 29, let, Karolína 33 let): „Vzhledem k tomu, že už jedno dítě máme a vychováváme je společně, takže jsme o druhém zatím nepřemýšlely, a spíše nechceme. Jedno dítě nám dává docela zabrat a nemáme moc peněz“.

Otázka č. 2: Co je podle Vás výchova? Co je podle Vás ve výchově dítěte nejdůležitější? Cítíte se na výchovu dítěte v naší homofóbní zemi?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Především obrovská zodpovědnost, aby v dnešní době z dítěte něco pořádného bylo. Co je nejdůležitější, jednoznačně láska, trpělivost, ale také určení priorit ve výchově, co je správné a co ne. Dnešní doba je poměrně v názorech na homosexualitu pokročilá, ve většině případů se setkáváme s velmi liberálním přístupem ze strany heterosexuálních párů, protože mezi nimi máme spoustu kamarádů, takže ano“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „Takže výchova je podle nás obrovská starost a péče. Nejdůležitější je samozřejmě to, aby dítě bylo vychovááno s láskou a porozuměním“.

Je pravda, že dnešní době už spoustu lidí homosexualitu neodsuzuje, takže se na výchovu cítíme, i když je pravda, že máme trošku obavu, že se setkáme ve svém okolí s negativním přístupem“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let) „Určitě zodpovědnost, láska, otevřeně s dítětem o určitých věcech mluvit jako je právě homosexualita, drogy apod. Jednoznačně se mu věnovat. Vzhledem k tomu, že už jedno dítě vychováváme a s nějakou silnou vlnou odporu jsme se nesetkaly, určitě ano“.

Otázka č. 3: Jak lze podle vás řešit to, abyste se v současné době mohly stát rodiči?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Umělé oplodnění, dítě z předchozího vztahu, pěstounská péče“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „Pěstounská péče, ale ta je možná pouze u jedince, nikoli u registrovaných párů, umělé oplodnění“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „Vlastní dítě např. z předchozího vztahu, pěstounská péče, ta ale není možná u registrovaných párů jako jsme my“.

Otázka č. 4: Znáte možnosti výchovy, které vám poskytuje zákon? Jakou z nich preferujete a proč? Pokud byste měly možnost se svou partnerkou adoptovat dítě, zažádaly byste o adopci nebo stojíte pouze o vlastní potomky a z jakého důvodu?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „V ČR rozhodně není schválená adopce homosexuálním registrovaným párem, je pouze možná adopce jedincem, u té se nesmí nahlížet na sexuální orientaci, protože se v tomto případě jedná o diskriminaci“. Další možností je pěstounská péče, nebo dítě z předchozího vztahu“. Nedá se říci, že bychom stály pouze o vlastní potomky, i když bylo by to, to nejlepší, ale díky tomu, že Česká republika povoluje umělé oplodnění lesbickým párům, tak bychom rozhodně stály i o dítě adoptované“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „Abychom byly upřímné, tak jsme se o to zatím detailněji nezajímaly, takže moc netušíme, jaké možnosti máme“. Víme jen, že je možné dítě dostat do pěstounské péče“. A že je možná adopce, ale pouze jedincem“. Dá se říci, že bychom spíše chtěly vlastní dítě, než adoptované, prostě jednoduše řečeno, bylo by to dítě moje a moje partnerky, ne cizí“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „Je povolená adopce, ale jedincem. Upřímně myslím, že snad ani jiné možnosti nemáme, pokud tam není dítě z předchozího vztahu“. Adopce by přicházela v úvahu, pouze v případě, že bychom nemohly mít vlastního potomka, a navíc bychom jí s partnerkou ještě zvažovaly“.

Otázka č. 5: Myslíte si, že by homosexuální páry měly mít stejná práva na výchovu dětí jako heterosexuální páry a proč?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Určitě ano, určitě dokážeme poskytnout stejné zázemí dítěti jako heterosexuální pár“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „Určitě ano, známe spoustu párů, které by o děti stály a dokázaly by je vychovat stejně dobře jako heterosexuální pár. Přece to, že je dítě vychováváno dvěma matkami, či otci, neznamená, že z něj bude také homosexuál“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „Ano, my s partnerkou dítě vychováváme, moji dceru z předchozího vztahu. Ano vysvětlovaly jsme jí, proč spolu žijeme dvě ženy, proč nemá otce, a neříkám, že to bylo jednoduché, ale má dvě hodné milující mámy, které se o ní starají a pomáhají jí“.

**Otázka č. 6: Jaký je Váš názor na otázku legislativního přijetí dítěte do péče – homosexuálním párem versus jednatel s možností pěstounské péče?
Profesionální péče x pár?**

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Určitě je pro dítě lepší, být vychováváno párem, ať už homosexuálním než být v dětském domově. Dětský domov, i když si myslíme, že se o děti starají velmi dobrým způsobem, přece plně nenahradí milující rodiče. Pokud se jedná o svěření do péče jednatelcem, upřímně si myslíme, že je pro dítě lepší, aby mělo dva vzory i za cenu toho že to budou např. dvě matky“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „Jednoznačně, než aby mělo dítě zůstat v dětském domově, tak jsme rozhodně pro to, aby bylo dítě svěřeno do péče, a to ať už jednatelcem, nebo páru“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „Spíše se přikláníme k adopci než profesionální péči a rozhodně svěření do péče spíše páru, než jednatelce. Pokud jedna z nás je časově vytížená, stará se o naši dcerku druhá“.

Otázka č. 7: Kdybyste si mohly samy zvolit variantu, jaká by to byla? Bez ohledu na zákon a následky na dítě?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Určitě mít vlastní dítě, pokud by toto možné nebylo, pak přichází v úvahu adopce“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „ Určitě vlastní dítě, v druhém případě by to byla adopce“

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „ Rozhodně vlastní dítě, adopci bychom dlouho zvažovaly“.

Otázka č. 8: Bojíte se, že pokud byste v budoucnu vychovávaly děti, mohly by být šikanovány dětmi heterosexuálních rodičů? Máte obavy z homofobních reakcí okolí a jejich vlivu na dítě?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „Tak dnešní doba je hodně pokročilá v názorech na homosexualitu. Takže si myslíme, že bychom se s nějakou velkou homofóbní reakcí setkat nemusely“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „ I když je dnešní přístup k lesbičkám i gayům ve spoustě věcí hodně otevřený, přesto bychom se reakcí obávaly a i toho, že by to mohlo mít negativní dopad na naše dítě. Myslíme si, že na výchovu dětí, ještě navíc homosexuálním párem, ještě spousta lidí není připravená“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „Nebojíme, vychováváme dceru, chodí do školy a s žádnou homofóbní reakcí jsme se nesetkaly, Samozřejmě kdyby ano, snažíme se to řešit. Ale pravdou je, že spousta dětí se od svých rodičů dozvídá informace o homosexualitě a je jim vysvětlováno, že jejich kamarád případně kamarádka, která má dvě mámy není špatná. Prostě je to na individuálním přístupu každého člověka“.

Otázka č. 9: Důvody vaší registrace x neregistrace? Myslíte si, že registrace umocňuje partnerský vztah?

(Jana, 27 let, Katka 30 let): „ Nejsme registrované, přece nepotřebujeme papír k tomu, abychom spolu byly. Takže si myslíme, že nějak zvlášť neumocňuje“.

(Petra 32 let, Martina 36 let): „ Jsme registrované, po pěti letech našeho společného soužití, jsme se chtěly posunout někam dál, a proto jsme se registrovaly. A musíme říct,

že se tím náš vztah podle nás upevnil“.

(Bára 29 let, Karolína 33 let): „Vzhledem k tomu, že Karolína má za sebou rozvod, tak o registraci neuvažujeme, nikdy si totiž nemůžeme být jisté, jak náš vztah dopadne“. A nemyslíme si, že by to nějak umocnilo náš vztah. Máme se rády, žijeme spolu a prstýnek k tomu nepotřebujeme“.

6.3 Tabulka kódování – ženy

Tabulka 1: Kódování odpovědí

KATEGORIE	VÝROKY (J + K)	VÝROKY (P+M)	VÝROKY (B+K)
TOUHA PO DÍTĚTI	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>neuvažujeme</i>
DŮVOD	<i>láska k dětem</i>	<i>dítě patří k trvalému vztahu</i>	
OVLIVNĚNÍ			<i>finanční situace</i>
VÝCHOVA	<i>zodpovědnost</i>	<i>starost a péče</i>	<i>zodpovědnost</i>
PODSTATA VÝCHOVY	<i>láska, trpělivost určení priorit</i>	<i>láska, co je špatné, co dobré</i>	<i>zodpovědnost, co je dobré, co špatné</i>
POROZUMĚNÍ, OTEVŘENÁ KOMUNIKACE		<i>láska a porozumění</i>	<i>otevřená komunikace</i>
ROLE MATEK	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>
MOŽNOSTI BÝT RODIČEM	<i>umělé oplodnění, předchozí vztah, pěstounská péče, styk s mužem</i>	<i>pěstounská péče jedince</i>	<i>vlastní dítě, pěstounská péče, dítě do čtveřice</i>
ZÁKON	<i>adopce jedincem, pěstounská péče</i>	<i>nezájem, pěstounská péče</i>	<i>adopce jedince</i>
PRÁVO NA RODINU	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>
ZÁZEMÍ	<i>stejně zázemí</i>		<i>stejně zázemí</i>

KATEGORIE	VÝROKY (J + K)	VÝROKY (P+M)	VÝROKY (B+K)
SEXUÁLNÍ ORIENTACE DÍTĚTE		<i>dítě nebude homosexuál</i>	
VÝHRA ADOPCE		<i>adopce</i>	<i>adopce</i>
PÁR VÍC NEŽ JEDINEC		<i>dva vzory</i>	<i>pár</i>
DÍTĚ	<i>vlastní dítě</i>	<i>vlastní dítě</i>	<i>vlastní dítě</i>
MOŽNÉ ŘEŠENÍ	<i>Adopce</i>	<i>adopce</i>	<i>zvažování adopce</i>
STRACH Z HOMOFOBIE	<i>bez obav</i>	<i>obavy</i>	<i>bez obav</i>
PŘIPRAVENOST OKOLÍ		<i>nepřipravenost okolí</i>	<i>individuální přístup</i>
POTŘEBA SVAZKU	<i>není potřeba</i>	<i>registrace</i>	<i>není potřeba</i>
BUDOUCNOST VZTAHU			<i>nevíme, jestli spolu budeme</i>
UPEVNĚNÍ VZTAHU	<i>Neumocňuje</i>	<i>upevnil</i>	

Zdroj: vlastní výzkum

6.4 Závěr

Dotazované ženy, by jednoznačně dítě chtěly. Postoj k tomu, zda žena chce dítě či nikoli se svou partnerkou, může ovlivnit to, pokud už matkou je a také její životní situace, jako jsou například finance. Důvodem proč ženy děti chtějí, je především láska, dále to, že by se chtěly starat o dítě se svým milovaným protějškem. Lesbické páry se shodují, že výchova je především o zodpovědnosti, starosti, zmiňují, že nejdůležitější, ve výchově je láska k dítěti. Na straně druhé uvádějí, že skoro stejně důležité je určení priorit v jeho životě.

Ve výchově je samozřejmě důležité i porozumění a otevřeně komunikovat s dítětem o problematických věcech jako je právě homosexualita.

Názory na homosexualitu se za posledních 10 let změnily. Lidé mají v této oblasti liberálnější přístup a jejich názory jsou pokročilejší, proto se ženy dle odpovědí cítí na výchovu v naší homofobně orientované zemi. Jeden pár z dotazovaného přiznává své částečné obavy právě díky své sexuální orientaci.

Podle dotazovaných lesbických žen je nejčastější možností, jak se stát rodičem umělé oplodnění, pěstounská péče. Na základě odpovědí, lze soudit, že ne všechny možnosti jsou pro ženy přijatelné.

Pokud zhodnotíme to, jak se ženy orientují v možnostech rodičovství, které jim poskytuje zákon, můžeme dle odpovědí říci, že ne všechny ženy se o problematiku detailněji zajímají. Informovanost v této oblasti je spíše okrajová.

Ženy by si přály mít se svou partnerkou spíše vlastní dítě. Jeden pár dokonce přiznává, že touží po vlastním dítěti, protože adoptované dítě by pro ně bylo něčím cizím. Vzhledem k tomu, že tato možnost u nás v ČR neexistuje, je pro ně přijatelná i adopce. Všechny dotazované páry se shodly na tom, že by homosexuálové měli mít stejná práva jako heterosexuálové. Jako důvod bylo uvedeno, že homosexuální pár dokáže poskytnout stejné zázemí jako pár heterosexuální. Jeden pár reagoval na největší argument proti výchově dětí homosexuály, a to že z dítěte vychovávaného homosexuálem, bude také homosexuál, ve své odpovědi tuto teorii vyvrací.

Lepší varianta než dětský domov pro dítě, je dle dotazovaných výchova párem, a to i homosexuálním, protože domov nedokáže plně nahradit milujícího rodiče. U žen by byla upřednostňována adopce párem před jednotlivcem, a to i za cenu toho, že by dítě mělo mít dvě matky nebo dva otce, jako důvod uvádějí, že pokud se dítěti nemůže věnovat jeden z rodičů, postará se o něj druhý.

Pokud by si mohly ženy opravdu vybrat, bylo by to vlastní dítě. V České republice je bohužel mizivá naděje na to, že by ženy mohly mít spolu své vlastní dítě, a tak pro ně přichází v úvahu, jak již bylo výše zmíněno, možná varianta adopce.

Dotazované, ženy uvádějí, že se homofóbních reakcí svého okolí neobávají. V jednom případě tyto obavy přiznávají, obávají se i negativního dopadu na dítě. Záleží na

individuálním přístupem každého z nás, jak se k výchově homosexuálů postavíme. Někteří lidé na tuto variantu připraveni jsou, jiní ne.

V případě registrovaného partnerství záleží na samotném páru, jak se rozhodne. Některé páry tvrdí, že nepotřebují žádný papír, aby spolu mohly být. Jiné touží svůj vztah posunout někam dál a registrují se. Při rozhodování o uzavření registrovaného partnerství, hraje také roli to, kolik má za sebou člověk rozchodů a strach, zda se vztah jednoho dne nerozpadne. Jeden pár tvrdí, že registrované partnerství vztah upevňuje, jiný si myslí, že nikoli, záleží na individuálním názoru dotazovaných lesbických žen.

6.5 Ohnisková skupina 2: muži

- **pár: Petr, 30 let, David, 30 let – neregistrovaný pár, bezdětný (P, D)**
- **pár: Honza, 28 let, Lukáš, 29 let – neregistrovaný pár, bezdětný (H, L)**
- **pár: Michal, 33 let, Miloš, 36 let – registrovaný, bezdětný (M, M)**

6.6 Rozhovor s gay páry

Otázka č. 1: Toužíte po dětech? Přejete si být rodiči?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Vzhledem k tomu, že oba děti milujeme, tak bychom je do budoucna chtěli, bohužel se myslíme, že zde v ČR na to ještě spousta lidí není připravená“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Děti spíše ne, jsme spíš typ lidí, co si rád užívá, cestuje a podobně“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „Samozřejmě, kdyby to šlo, tak bychom je chtěli. Z jakého důvodu? Je to stejné asi jako u heterosexuálního páru, když jste s člověkem, kterého milujete, tak dítě je právě to, co vás spojí. Je to, to nejhezčí, starat se o potomka s člověkem, kterého milujete“.

Kategorie č. 2: Co je podle Vás výchova? Co je podle Vás ve výchově dítěte nejdůležitější? Cítíte se na výchovu dítěte v naší homofóbní zemi?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Rozhodně starost, určování priorit. Nejdůležitější asi láska, porozumění, trpělivost. Bohužel se myslíme, že zde v ČR na to ještě spousta lidí není připravená, z tohoto důvodu se na výchovu spíše necítíme“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Právě ta péče, vysvětlování co je dobré, co špatné. Nejdůležitější, je asi láska, pochopení, umět pomoci, vždycky vyslyšet. Rozhodně ne, ještě na to spousta lidí není připravená“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „Výchova je podle nás starat se o dítě, mít pochopení, ale dokázat mu určit i pravidla. Nejdůležitější je asi láska, vzájemná důvěra rodiče a dítěte, aby za námi přišlo se vším, co ho trápí. Určité obavy tady jsou z výchovy dítěte, i když si myslíme, že názory na homosexualitu se poslední dobou hodně změnilo“.

Otázka č. 3: Jak lze podle Vás řešit to, abyste se v současné době mohli stát rodiči?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Asi nijak, pokud tam není dítě z předchozího heterosexuálního vztahu“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Jedině domluvit se s nějakým lesbickým párem na umělém oplodnění“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „Tak nějaké umělé oplodnění nějaké ženy, spíše ale v Německu u nás to povoleno není, dále možná adopce, ale to pouze jedincem nikoli registrovaným párem“.

Otázka č. 4: Znáte možnosti výchovy, které vám poskytuje zákon? Jakou z nich preferujete a proč? Pokud byste měli možnost se svým partnerem adoptovat dítě, zažádali byste o adopci nebo stojíte pouze o vlastní potomky a z jakého důvodu?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Asi žádnou, možná nějakou adopci“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Vzhledem k tomu, že dítě nechceme, tak jsme se o toto více nezajímali“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „Tak je umožněna adopce bez ohledu na sexuální orientaci jedince, ale dosáhnout toho, by bylo velice obtížné“.

Otázka č. 5: Myslíte si, že by homosexuální páry měly mít stejná práva na výchovu dětí jako heterosexuální páry a proč?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Určitě, nemyslíme si, že homosexuální rodič by byl horší než heterosexuální rodič“. Přece dítě homosexuála nemusí být homosexuál, jak se toho většina obává“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Tomu, kdo by děti chtěl, bychom je samozřejmě přáli, vědecky je dokázáno, že děti homosexuálů, jsou stejné jako děti heterosexuálů“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „Určitě ano, nemyslíme si, že by byl ve výchově nějaký rozdíl“

Otázka č. 6: Jaký je Váš názor na otázku legislativního přijetí dítěte do péče – homosexuálním párem versus jednotlivcem s možností pěstounské péče? Profesionální péče x pár?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Rozhodně si myslíme, že adopce je tou nejvhodnější volbou a to i za cenu toho, že má dítě dva rodiče. Takže určitě adopce páru převažuje nad adopcí jednotlivcem. Nic proti dětským domovům, ale přece to nenahradí plně rodinu“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Určitě bychom upřednostnili adopci dítěte párem, před jednotlivcem a dětským domovem“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „Určitě adopce, a nejlepší variantou je, aby dítě mělo dva vzory, takže se taky přikláníme k adopci párem, Dětský domov nemůže nahradit plně rodinné zázemí“.

Otázka č. 7: Kdybyste si mohli sami zvolit variantu, jaká by to byla? Bez ohledu na zákon a následky na dítě?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „Pokud by to možné bylo, pak umělé oplodnění po dohodě se ženou a mít vlastního potomka, samozřejmě pak v úvahu přichází adopce“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Pro nás žádnou. Ale tomu, kdo by dítě chtěl, bychom přáli tu možnost mít vlastní dítě, pokud by to nešlo, samozřejmě v druhém případě přichází v úvahu adopce“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „ Samozřejmě nejlepší by bylo mít vlastního potomka, ale nebránili bychom se ani adopci“.

Otázka č. 8: Bojíte se, že pokud byste v budoucnu vychovávali děti, mohly by být šikanovány dětmi heterosexuálních rodičů? Máte obavy z homofobních reakcí okolí a jejich vlivu na dítě?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „ Tak záleží na tom, jak by bylo dětem homosexuálních rodičů vysvětleno, to že jejich kamarád, má dva otce. Vzhledem k tomu, že u nás spousta lidí není na toto připravená, tak se toho obáváme“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Určitě, i to je jeden z důvodů proč dítě nechceme. U nás prostě přetrvává klasický model rodiny – máma a táta “.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „ Samozřejmě ty obavy tady jsou. Víím, že ne všichni v našem okolí s tím souhlasí, abychom děti vychovávali“.

Otázka č. 9: Důvody vaší registrace x neregistrace? Myslíte si, že registrace umocňuje partnerský vztah?

(Petr, 30 let, David, 30 let): „ Zatím jsme o registraci nepřemýšleli, myslíme si, že pokud chce člověk s někým žít, není k tomu potřeba mít nějaký papír“.

(Honza, 28 let, Lukáš, 29 let): „Jsme spolu zhruba tři roky, takže jsme o registraci neuvažovali, upřímně ani si nemyslíme, že je to dobrý nápad, co když nakonec spolu nebudeme“.

(Michal, 33 let, Miloš, 36 let): „ Ano, jsme registrovaní, chtěli jsme, aby se náš vztah někam posunul a proto, jsme se před rokem registrovali. Ale nemyslíme si, že by to náš vztah nějak umocnilo, byli bychom spolu i bez registrace“.

6.7 Tabulka kódování muži

Tabulka 2: Kódování odpovědí muži

KATEGORIE	VÝROKY (P+D)	VÝROKY (H+L)	VÝROKY (M+M)
TOUHA PO DÍTĚTI	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>ano</i>
DŮVOD	<i>milujeme děti</i>		<i>společný potomek</i>
OVLIVNĚNÍ	<i>přípravenost okolí</i>	<i>životní standard – cestování...</i>	
VÝCHOVA	<i>starat se o dítě</i>	<i>péče</i>	<i>starat se o dítě</i>
PODSTATA VÝCHOVY	<i>určení pravidel</i>	<i>láska, určení co je dobré, co špatné</i>	<i>láska, vzájemná důvěra</i>
POROZUMĚNÍ, OTEVŘENÁ KOMUNIKACE	<i>pochopení</i>	<i>pochopení, otevřená komunikace</i>	
ROLE OTCŮ	<i>necítíme</i>	<i>necítíme</i>	<i>necítíme</i>
MOŽNOSTI BÝT RODIČEM	<i>dítě z předchozího heterosexuálního svazku</i>	<i>domluva s lesbickým párem tzn. umělé oplození</i>	<i>umělé oplodnění</i>
ZÁKON	<i>žádnou, možná adopci</i>	<i>nezajímali</i>	<i>adopce</i>
PRÁVO NA RODINU	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>
ZÁZEMÍ		<i>stejně dítě jako dítě heterosexuálů</i>	<i>bez rozdílů, stejné zázemí</i>
SEXUÁLNÍ ORIENTACE DÍTĚTE	<i>dítě nebude homosexuál</i>		
VÝHRA ADOPCE	<i>adopce</i>	<i>adopce</i>	<i>adopce</i>
PÁR VÍC NEŽ JEDNOTLIEC	<i>pár</i>	<i>pár</i>	<i>pár</i>

KATEGORIE	VÝROKY (P+D)	VÝROKY (H+L)	VÝROKY (M+M)
NEVÝHODA DOMOVA	<i>nenahradí plně rodinu</i>		<i>nenahradí rodinné zázemi</i>
DÍTĚ	<i>vlastní potomek</i>	<i>vlastní potomek</i>	<i>vlastní potomek</i>
MOŽNÉ ŘEŠENÍ	<i>adopce</i>	<i>adopce</i>	<i>adopce</i>
STRACH Z HOMOFOBIE	<i>obavy</i>	<i>obavy</i>	<i>obavy</i>
PŘIPRAVENOST OKOLÍ	<i>spousta lidí nepřipravená</i>		<i>nesouhlas v okolí</i>
POTŘEBA SVAZKU	<i>neregistrovaní</i>	<i>neregistrovaní</i>	<i>registrovaní</i>
BUDOUCNOST VZTAHU		<i>nemusíme být spolu</i>	
UPEVNĚNÍ VZTAHU			<i>neumocnilo</i>

Zdroj: vlastní výzkum

6.8 Závěr

Stejně jako dotazované ženy i muži odpovídali, že by si děti přáli. To, jestli by mužský pár dítě chtěl, či nikoli je také do určité míry ovlivněno životním standardem a celkovou situací. Jeden pár z dotazovaných uvedl, že děti nechtějí z toho důvodu, že se spíše baví a cestují. U jedné z odpovědí byla zmíněna obava z reakce z okolí, což opět ovlivňuje názor na to, zda homosexuální muži dítě chtějí, či nikoli. Jako důvod, proč by gay páry chtěly mít děti, byl uveden ten, že dítě vztah ještě více upevní a spojí. Podle mužů je výchova dítěte, především starost, určení priorit, vysvětlení toho, co je dobré a špatné. Shodně jako u žen, tak i u mužů byly uváděny odpovědi, že ve výchově je nejdůležitější láska, dále pak porozumění a vzájemná důvěra.

Gay páry jednoznačně odpověděly, že se necítí na výchovu dětí v naší zemi. Podle jejich názoru na gay rodinu není spousta lidí připravená, i když se názory na homosexualitu za poslední desetiletí změnily k lepšímu. Na rozdíl od žen, mají muži v možnostech rodičovství omezené možnosti, jak vyplývá z jednotlivých odpovědí.

Znalost možností rodičovství, které jsou daní zákonem je téměř nulová. Muži nemají oproti ženám skoro žádné informace. Samozřejmě záleží na tom, zda dítě vůbec chtějí.

Podle názoru dotazovaných mužů, by homosexuálové měli mít stejná práva jako heterosexuálové, co se týče výchovy dětí. Ve dvou odpovědích byl vyvrácen opět argument, že dítě homosexuála bude homosexuální. Pokud bude mít dítě silné rodinné zázemí, bude stejné jako dítě heterosexuální.

Pokud by si gay páry měly vybrat mezi adopcí a dětským domovem, zvolili by variantu adopce. Mužské páry se přiklánějí spíše k adopci párem.

Dále uvádějí, že by si přáli v prvním případě vlastního potomka, např. po dohodě se ženou. Jako alternativa se pro ně jeví adopce dítěte, mají k ní celkově pozitivnější přístup než ženy.

Na základě odpovědí, lze říci, že muži mají obavy z homofobních reakcí, právě z důvodu nepřipravenosti lidí na gay rodinu. I toto bylo uvedeno, jako důvod proč gay páry nechtějí vychovávat dítě.

V případě neregistrace byl jako důvod uveden jednak krátkodobý vztah, tak že nepotřebují kus papíru, aby spolu žili. Registrovaný gay pár uvádí, že důvodem jejich registrace bylo to, aby se jich vztah někam posunul. Dále si myslí, že registrace jejich vztah nějak zvlášť neumocnila.

7 Zhodnocení výzkumných otázek

7.1 Jaké jsou možnosti homosexuálních párů v České republice, aby se mohly stát rodiči?

U žen bývá přirozenou volbou oplodnění prováděné spermatem anonymního dárce na klinice, nebo dárce, kterého si samy našly. Mezi výlučnou strategii žen a mužů patří sdílené rodičovství. To znamená, že lesbický pár a gay pár se domluvena společném rodičovství a na rolích, jaké budou v životě dítěte zastávat. Dítě má tedy čtyři rodiče. Pro mužské páry lze využít možnosti náhradní matky. U nás tento institut oficiálně neexistuje a legislativa s ním počítá jen ve výjimečných případech. Další cestou je pěstounství nebo osvojení. V České republice je oficiálně možné osvojení pouze pro individuální osobu, naopak v případě uzavření registrovaného partnerství je tato adopce zákonem zakázána⁸⁹.

Všechny tyto odpovědi byly postupně páry uváděny. Ani jeden pár nevyjmenoval všechny možnosti. Záleží samozřejmě na informovanosti člověka a také na tom, jak se o danou problematiku zajímá. Na základě výzkumu lze říci, že větší přehled mají v této oblasti ženy než muži.

7.2 Existují rozdíly mezi respondenty ženského a mužského pohlaví v preferenci relevantních postojů k dítěti? Pokud ano, jaké?

Rozdíly mezi respondenty ženského a mužského pohlaví v preferenci postojů k dítěti výzkum potvrdil. Všechny dotazované lesbické páry uvádějí, že by o dítě stály. S výjimkou páru, který už společně vychovává dceru z předchozího vztahu jedné z partnerek. V tomto případě sehrává velmi důležitou roli finanční situace páru.

Naproti tomu dva ze tří gay párů o dítě stojí. Jeden pár o dítěti neuvažuje. V tomto případě hraje důležitou úlohu to, čemu partneři dávají ve svém žebříčku hodnot přednost, mají určitý standard, který si ničím nechtějí narušit.

⁸⁹NEDBÁLKOVÁ, K. *Matky kuráže. Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti.* Praha - Brno: Slon 2011. s. 119. ISBN: 978-80-7419-041-4.

Ženy uvádějí, že spíše stojí o vlastní potomky v případě, že by nemohly mít vlastní dítě, přiklánějí se v druhém případě k adopci. Jeden z lesbických párů dokonce uvedl, že by o této možnosti dlouze přemýšlel, protože by pro ně dítě ve své podstatě bylo cizí.

Naproti tomu muži, se adopci nebrání, jelikož mít vlastního potomka, je pro ně poněkud obtížnější. Jak gayové, tak lesbičky uvádějí, že pro výchovu dítěte je nejdůležitější láska, porozumění a pochopení případně byla uváděna trpělivost. Shodují se i v tom určit dítěti priority, co je špatné či dobré.

7.3 Lze hovořit o obecném převládajícím modelu výchovných hodnot v českých homosexuálních rodinách?

Na základě výzkumu nelze říci, že by převládal model nějakých výchovných hodnot. Podle mého názoru jsou odpovědi, které se týkají výchovy podobné, jako u lidí heterosexuální orientace. Jak lesbičky, tak gayové chtějí dětem především vytvořit láskyplný domov. Obě skupiny se ale shodují v názoru, že by bylo dobré mluvit o určitých věcech s dětmi otevřeně. Jako je právě homosexualita, proč má dítě za rodiče dvě matky a podobně, z tohoto lze usuzovat, že by byl jejich postoj otevřenější než přístup některých heterosexuálních rodičů.

7.4 Existují obavy zkoumaných párů z případných patologických jevů u dětí vychovávaných homosexuálními páry, z výskytu např. šikany, násilí, poruchy chování, poruchy příjmu potravy, alkoholismus, drogové závislosti? Pokud ano, tak jaké?

Homosexuálové touží po dětech, nic méně, ať už lesbické páry či gay páry uvádějí, že právě tyto obavy mají, a to především muži. Jedná se o obavu, že v ČR stále převládá klasický model rodiny a spousta lidí na homosexuální rodinu není připravená. Jeden pár dokonce uvedl, že je to jeden z dalších důvodů, proč dítě nechtějí. Naproti tomu, ženský pár uvádí, že vychovávají dceru a s homofóbní reakcí, ať už dětí ve škole, či z okolí se nesetkaly. Dle mého názoru, je to o individuálním přístupu každého z nás, jak bychom se k homosexuálním rodinám stavěli a právě tento postoj předali svým dětem, které by se ve škole setkávali se spolužákem či spolužačkou, které má za rodiče právě dvě matky případně dva otce.

7.4 Umocňuje registrované partnerství vztah homosexuálů?

Na základě výzkumu, lze říci, že záleží na individuálním rozhodnutí každého z párů. Spoustu z dotazovaných párů odpovědělo, že k tomu, aby spolu žily, nemusí mít nějak doloženo. V případě neregistrovaných párů je jako důvod neregistrace uvedeno, že spolu nejsou dostatečně dlouhou dobu, dále obavy z toho, že se jednoho dne rozejdou.

Registrované páry odpovídají, že to udělaly především, proto, aby svůj vztah posunuly nějakým směrem dopředu. Registrovaný lesbický pár v tomto případě uvedl, že svazek jejich vztah umocnil. Naproti tomu gay pár uvedl, že se jich vztah nějak neumocnil, žili by spolu i bez registrace.

8 Diskuze

Výzkum byl zaměřen na homosexuální menšinu a to jak na lesbické páry, tak na gay páry. Během skupinového rozhovoru bylo položeno 9 otázek. Na jejich základě bylo zjišťováno, zda homosexuálové touží po dětech, zda mají obavy z homofóbních reakcí a jestli vůbec souhlasí s výchovou dětí homosexuály.

Na základě výzkumu, provedeném v roce 2010 Pospíšilem, nazvaným: *Potřebnost adopce dětí gay a lesbickými páry v ČR*, se z 90 % přikláněly lesby a z 80 % gayové k výchově homosexuálním párem⁹⁰.

Na základě rozhovorů provedených v této práci, toto bylo potvrzeno. Homosexuálové by si přáli vychovávat vlastní děti.

Z výsledků rozhovorů dále vyplynulo, že názor, zda homosexuálové chtějí dítě či ne, může být ovlivněn životní situací, ve které hrají důležitou roli finance nebo životním standardem dotazovaného páru.

Dotazované lesbické a gay páry souhlasně odpověděly, že by umožnily homosexuálním párům vychovávat děti. Jako důvody byly uvedeny, že dokáží poskytnout stejné zázemí jako heterosexuální rodiny a tudíž vytvořit láskyplný domov. V březnu roku 2010 časopis dětských lékařů *Pediatrics* zveřejnil výsledky rozsáhlé studie, která ukázala, že děti lesbických matek mají nadprůměrné výsledky ve škole, vyvinutější sociální kompetence⁹¹. Poslední výzkum v této oblasti byl proveden v roce 2013 vědci z melbournské univerzity, kterou označil magazín *salon.com* za nejrozsáhlejší na světě. Vědci v tomto výzkumu zkoumali data ohledně pěti stovek dětí z celé Austrálie ve věku od pěti do sedmnácti let. Poskytlo jim je 315 homosexuálních či bisexuálních párů. Zjistili přitom, že děti, které vychovávají gayové, lesby či

⁹⁰Pospíšil, D. *Potřebnost adopce dětí gay a lesbickými páry v ČR*. 2010.

⁹¹*Děti lesbiček prospívají lépe*. 2010. [online]. cit. [2014-04-20]. Dostupné z: <<http://psychologie.cz/deti-lesbicek-prospivaji-lepe/>>.

bisexuálové, na tom nejsou o nic hůře než děti heterosexuálních párů. V jistých ohledech jsou na tom dokonce lépe⁹².

Z tohoto vyplývá, že homosexuálové, jsou tedy schopni být stejně dobrými rodiči jako heterosexuálové. Už od 80. let v USA probíhaly výzkumy na to, zda dítě vychovávané ve stejnopohlavní rodině má nějaké psychické postižení. Neprokázalo se, že by to z dítěte udělalo homosexuála, ani to, že by dítě mělo zhoršené vztahy s vrstevníky, bylo zmatené atd. Toto ve svých odpovědích potvrzují i účastníci rozhovoru. Jako velmi častá odpověď na otázku proč by dítě mělo být vychováváno homosexuálem, byla uvedena, to že pokud je dítě vychováváno homosexuálem neznamena to, že by se homosexuálem stalo.

V rozhovoru také dotazovaní respondenti odpovídali na otázku, zda se bojí homofóbních reakcí svého okolí, které by mělo vliv na dítě. S většími obavami se spíše potýkají muži než ženy. Podle názoru mužů, na tuto skutečnost ještě spoustu lidí není připravená.

⁹²*Děti homosexuálních rodin jsou spokojenější, odhalila studie.* 2013. [online]. cit. [2014-04-20]. Dostupné z: <http://xman.idnes.cz/deti-homosexuálních-rodin-jsou-podle-studie-spokojenejsi-poh-xman-styl.aspx?c=A130726_225826_xman-styl_fro>.

9 Závěr

Podoba rodiny může být různá. Na severní polokouli je za rodinu považována většinou tzv. nukleární rodina, která se skládá z rodičů a dětí případně širší biologická rodina, do které patří dědečkové, tety, strýcové atd. V jiných částech světa tvoří rodinu např. jenom ženská linie, či mužská linie.

Sexualita je komplikovanou otázkou. I když homosexualita, tedy přitažlivost ke stejnému pohlaví se vyskytuje v mnoha společnostech, sama společnost se k otázce změněné sexuality staví různě. Po dlouhá staletí byly odchylky od běžné sexuální orientace společností zapovězeny, ba dokonce i trestány. Až od 20. století s příchodem idejí o rovnosti všech lidí se sexuálním menšinám podařilo dosáhnout některých práv. V mnohých západních zemích včetně České republiky jsou i dnes některá práva homosexuálů omezena, například právo adoptovat děti nebo právo uzavřít manželství.

V mnohých afrických zemích je homosexualita dokonce zákonem trestána. Navíc po celém světě dodnes existuje v myslích lidí množství stereotypů a předsudků, na které lidé s homosexuální orientací narážejí, které mohou vyústit v homofobii.

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké možnosti homosexuální páry z hlediska výchovy dětí mají, zda o děti vůbec stojí. V teoretické části se práce zabývá problematikou homosexuality. V praktické části byl proveden kvalitativní výzkum jak s lesbickými páry, tak gay páry. Byla využita metoda ohniskových skupin, zakotvené teorie, a to otevřeného kódování, jejímž cílem bylo vytvoření teorie. Polostrukturovaného interview se účastnilo celkem 6 párů žijících v Praze.

První výzkumná otázka se týkala toho, jaké jsou možnosti homosexuálních párů v České republice, aby se mohly stát rodiči. Na základě výzkumu, lze říci, že záleží na daném jedinci, jak se o danou problematiku zajímá a jaký je jeho přehled. V mém výzkumu byly lépe informovány ženy než muži. Důvodem může být fakt, že všechny dotazované lesbické páry zmiňují, že by si přály mít potomka, pokud už své dítě nemají, nebo jejich názor z větší míry neovlivňuje finanční situace.

Druhá výzkumná otázka se týkala toho, zda existují rozdíly mezi respondenty ženského a mužského pohlaví v preferenci postojů k dítěti. Na základě výzkumu lze říci, že určité rozdíly existují jak v názoru, jestli vůbec chtějí potomka, tak v názoru na

adopci. Každá žena si na základě výzkumu přeje být matkou, pokud už tomu tak není. Naproti tomu, ne všichni muži, se touží stát otcí. Oproti ženám je pro ně přijatelnější adopce, a to z toho důvodu, že mít dítě je pro ně trochu obtížnější než u žen.

Třetí výzkumná otázka zněla, zda existuje nějaký model výchovných hodnot, proto byly položeny otázky, co je podle jejich názoru výchova, co je pro ni nejdůležitější, jak by jimi bylo vychováváno dítě. Nelze říci, že by převládal model nějakých výchovných hodnot. Jak lesbičky, tak gayové chtějí dětem především vytvořit láskyplný domov. Obě skupiny, však potvrzují fakt, že by bylo dobré mluvit s dětmi o určitých věcech narovinu jako je právě například téma homosexuality.

Předposlední výzkumná otázka se týkala obavy zkoumaných párů z případných patologických jevů u dětí vychovávaných homosexuálními páry.

Z výzkumu vyplynulo, že větší obavy mají muži než ženy. Jako důvod udávali, že na tuto skutečnost ještě řada lidí není dostatečně připravená. Proto byla položena v rozhovoru i konkrétní otázka, zda se páry cítí na výchovu dítěte v naší homofóbní zemi. Většina mužů odpověděla, že by sice dítě rádi vychovávali, ale bohužel ne v této době, která na to není připravená. Naproti tomu ženy částečně přiznávají obavy, ale přesto se na výchovu dítěte cítí, což může být dáno i faktem, že se na lesbický pár nenahlíží, tak kriticky, jako na gay pár.

Poslední otázka se týkala registrovaného partnerství. V odpovědích je možné vidět, že záleží na individuálním přístupu každého z dotazovaných párů. Většina párů tvrdí, že k tomu, aby spolu byly, nepotřebují papír nebo prstýnek.

Práce může přispět k pochopení toho, že pokud je člověk homosexuál, rozhodně to neznamená to, že o dítě nestojí a že by mu nebyl schopen vytvořit láskyplný domov. Dále vyvrací fakt, že pokud by bylo dítě vychováváno homosexuálem, nestane se z něj také homosexuál.

Seznam literatury

BALSWICK, J., K. a BALSWICK, O., J. *Authentic Human Sexuality: An Integrated Christian Approach*. 2. vyd. USA: Intervarsity Press. 2008. s. 105-107. ISBN 978-0830828838.

BARTOŠKOVÁ, P. a HLAVÁČEK, K., KAVĚNA, M., NĚMEC, J., TETOUROVÁ E. *Úprava soužití stejnopohlavních párů ve vybraných zemích*. Parlamentní institut. Srovnávací studie. 2013.

CAROLL, J. *Sexuality now: Embracing diversity*. 4.ed. USA: Graphicworld INC. 2010. s. 270-272. ISBN 978-11118355811.

ČESKO: *Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006. zákoník práce, v úplném znění*.

ČESKO: *Zákon č. 94/1963. Sb. ze dne 13. prosince 1963. o rodině, v úplném znění*.

ČESKO: *Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů*.

DALZELL, T. *Freud's Schreber Between Psychiatry and Psychoanalysis: On Subjective Deposition to psychosis*. 1.ed. London: Thomas G. Dalzell. 2011. p. 51 -52. ISBN 978-1855758834.

Děti homosexuálních rodin jsou spokojenější odhalila studie. 2013. [online]. cit. [2014-04-20]. Dostupné z: < http://xman.idnes.cz/deti-homosexualnich-rodicu-jsou-podle-studie-spokojenejsi-poh-/xman-styl.aspx?c=A130726_225826_xman-styl_fro>.

Děti lesbiček prospívají lépe. 2010. [online]. cit. [2014-04-20]. Dostupné z:< <http://psychologie.cz/deti-lesbicek-prospivaji-lepe/>>.

DEVITO, J., A. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing. 2008. str. 134-135. ISBN 8024720183.

Diskriminace sexuálních minorit v ČR. Translide.cz. 2014. [online], cit. [2014-03-03]. Dostupné z: < <http://www.translide.cz/diskriminace-cr>>.

GRONEBERG, M., FUNKE, CH. *Combating Homophobia: Experiences and Analyse Pertinent to Education*. Berlin: Lit Verlag. 2011. s. 5. ISBN 3643111460.

- HAŠKOVÁ, H. a SAXONBERG, S., MUDRÁK, J. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon. 2012. s. 119. ISBN 978-80-7419-114-5.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 2005. s. 49 - 55. ISBN 80-7367-040-2.
- HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Karolinum. Praha. 1999. s. 27. ISBN 80-246-0030-7
- HEPWORTH, D. a ROONEY, R., RONNEY, G., D., STROM-GOTTFRIED, K., LARSEN, J., A. *Direkt SocialworkPractice: Theory and Skills*. USA: Brooks/Cole. 2010. s. 228. ISBN 9780495601678.
- Homosexualita v dějinách*. Europharm pharm.com. 2013. [online]. cit. [2014-02-27]. Dostupné z: <<http://www.europe-pharm.com/cz/homosexualita-v-dejinach>>.
- J. Dienstbier: Párům stejného pohlaví umožníme adoptovat dítě partnera*. 2014. [online]. cit. [2014-04-20]. Dostupné z:<<http://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/j-dienstbier-homosexualum-umoznime-adoptovat-dite-partnera/>>.
- Jak vzniká homosexualita?*. White Media. 2013. [online]. cit. [2014-01-10]. Dostupné z:< http://www.white-media.info/jak_vznika_homosexualita.html>.
- KISSACK, T. *FreeComrades: Anarchism and Homosexuality in the United States in 1895-1917*. Edinburgh: AK Press. 2008. s. 15. ISBN 97819048559116.
- KOHOUTEK, R. *Vliv rodiny na rozvoj osobnosti člověka*. Psychologie a teorie v praxi: 2009. [online], cit [2014-02-03]. Dostupné z:< <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/vliv-rodiny-na-rozvoj-osobnosti-cloveka->>.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Zlín: Portál. 2014. s. 81-83. ISBN 9788026206439.
- KUHAR, R., ŠVAB, A. *The Transparent and familyclosets: gay Men and Lesbians and Their familiesoforigin*. Jouranlof GLBT FamilyStudies. 10. 2014. s. 15-35.
- KUZNÍKOVÁ, I. a kol. *Sociální práce ve zdravotnictví*. Praha: GradaPublishing. 2011. str. 145. ISBN 8024736764.

- LASALA, M., C. *Dominy out, Dominy hope: Helping Families adjust to a gay or lesbian child.* Columbia: Columbia university press. 2010. s. 10-14. ISBN 9780231512992.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu.* Paido. Brno. 2004. s. 78. ISBN 978-80-7315-078-5.
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují.* Praha: Portál. 2008. s. 15-16. ISBN 978-80-7367-504.
- NEDBÁLKOVÁ, K. *Matky kuráže. Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti.* Praha - Brno: Slon. 2011. s. 119. ISBN 9788074190414.
- NOVOTNÝ, P. a IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo.* 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2014. str. 113, 179. ISBN 8024751674.
- OORSTEIHHUS, H. *Sexual Modernity in the works of Richard von Kraft-Ebing and Albert Moll.* Cambridge: Journalmedicalhistory. 2012. 56 (2). s. 133-155.
- OREL M. a kol. *Psychopatologie.* 1. vyd. Praha: GradaPublishing. 2012. str. 174. ISBN 9788024737379.
- Osvojení. Různé rodiny, stejná práva. 2013. [online]. cit. [2014-02-20]. Dostupný z: <<http://www.stejnarodina.cz/osvojeni/>>.
- PEJCHALOVÁ, V. *Homosexuálové a adopce v evropském kontextu.* Parlamentní institut. 2010. str. 1-16.
- POSPÍŠIL, D. *Potřebnost adopce dětí gay a lesbickými páry v ČR.* 2010
- SALLY, A., TAYLOR, B. *History and Psyche: Culture, Psychoanalysis, and the Past.* 1. ed. New York: PalgraveMacmillan. 2012. s. 34. ISBN 0230113362.
- SEDLÁČKOVÁ, A. *Specifika dětí homopaterálních rodin.* Sborník z kongresu. Pardubice. 2009.
- SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny.* Praha: Portál, 2007. s. 219. ISBN 9788073672508.

- SOKOLOVÁ, V. *Gay muži a rodičovství*. Sociologický časopis. 45 (1). Praha: UK. 2009. s. 115-145.
- STRAUSS, J., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. Boskovice. 1999. str. 43-45. ISBN 80-85834-60-X
- SUCHÁNKOVÁ, J. *Rodina a její význam*. 2011. [online]. cit [2014-03-03]. Dostupné z: <<http://vztahy-v-rodine.zdrave.cz/rodina-a-jeji-vyznam/>>.
- ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: GradaPublishing. 2010. s. 11. ISBN 8022477321.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, M., GOGA, S. *Gayové, lesby, manželství a děti*. Economix. Magazín pro studenty. 2008. 2. s. 25.
- TYSON, L. *Critical Tudory Today: A user – friendly guide*. 2. ed. New York: Taylor and Francis group. 2009. p. 321. ISBN 978040415974097.
- VESELÁ, J., KANIOKOVÁ-VESELÁ, P. *Sociologické aspekty managementu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 2011. s. 127-128. ISBN 8024727927.
- VLČKOVÁ, I., SEDLÁČKOVÁ, Š. *Výchova dětí homosexuálním párem*. Vsetín. 2007. s. 1-32.
- Výzkum: ČR patří v EU k zemím, co nejméně diskriminují homosexuály*. 2013. České noviny. [online]. cit. [2014-01-15]. Dostupné z :<<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vyzkum-cr-patri-v-eu-k-zemim-co-nejmin-diskriminuji-homosexualy/971755>>.
- WEISS, P. a kol. *Sexuologie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing. 2010. s. 107. ISBN 9788024724928.
- WILLIAMS, P. *Hope for the Caveman: Becoming New Men For Today's world*. USA: Tarify Williams. 2011. p. 37-38. ISBN 9781462027736.
- YULE, M., A. a BROTTTO, L., A., GORZALKA, B. *Biological markers of sexuality: Handedness, Birth Order, and Finger length Ratios in Self-identified assexual Men and Woman*. Archives of Sexual Behavior. 2. (2). p. 299.

ZEMAN, M. *Náhradní mateřství v novém občanském zákoníku – promarněná příležitost?*. epravo.cz: 2013. [online]. cit. [2014-02-26]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nahradni-materstvi-v-novem-obcanskem-zakoniku-promarnena-prilezitest-87962.html>>.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Státy, které povolují i adopci dětí, které nejsou biologickým potomkem jednoho z partnerů, zdroj: Pejchalová, 2010.	23
Obrázek 2: Státy, které povolují pouze adopci biologického potomka jednoho z partnerů, zdroj: Pejchalová, 2010.....	23
Obrázek 3: Situace ve světě, zdroj: FID P.: <i>Situace leseb a gayů ve světě</i> . [On-line] [Cit. 2014-02-16] Dostupné z: http://www.partnerstvi.cz/rp-informace/mapa-svet.phtml	27

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kodování odpovědí, zdroj: vlastní výzkum.....	36
Tabulka 2: Kodování odpovědí muži.....	43

